

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΔΕ
ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ Α.Ε.Σ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΚΡΑΤΗΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΣΑΒΒΑ ΠΑΡΕΣΑ
940.542/SAB

940.542
ΣΑΒ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

ΑΔΕ. έριθ. 19.5.93

Χρονολ. Εισαγ. 18.3.1963

Εισκοτής *Λίππας Γ. Κρητ*

Αριθ. 940.56.2 / ΣΑΒ

ΛΟΓΟΣ

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς

ὑπο

ΤΗΣ Α. ΕΕ. ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

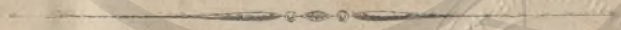
ΚΥΡΙΟΥ

ΣΑΒΒΑ ΠΑΣΣΑ

Κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ΙΖ' συνόδου

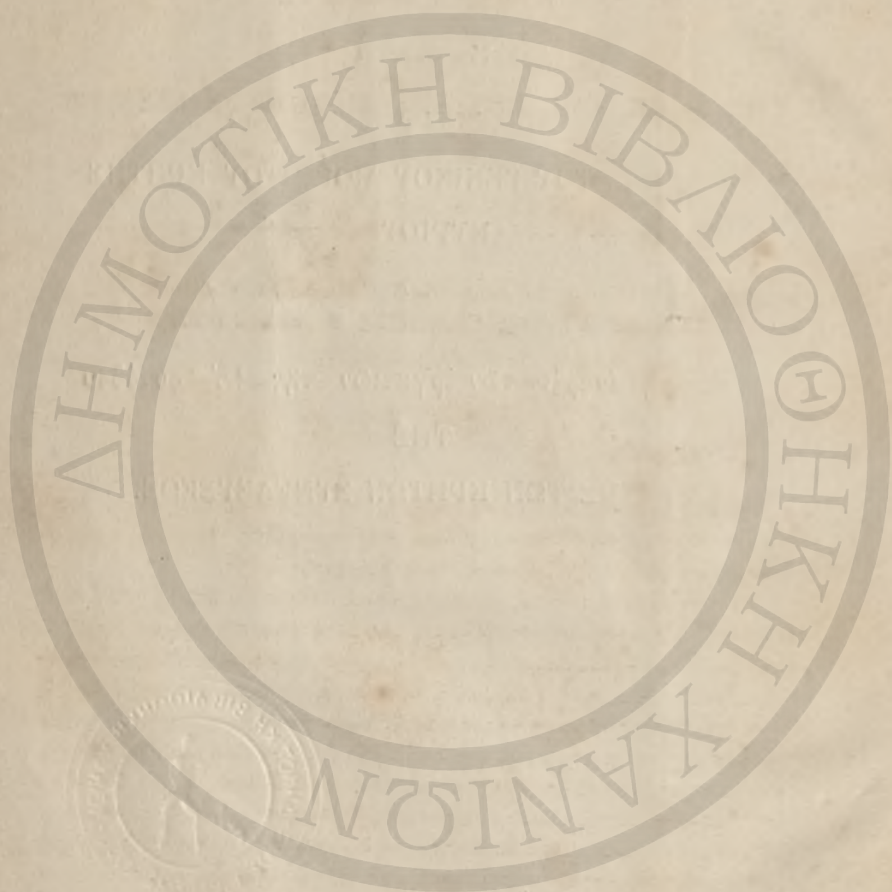
ΤΗΣ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφεῖου τῆς Γεν. Διοικήσεως
ΚΡΗΤΗΣ

1886.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
1998

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΥΠΟ

ΤΗΣ Α. ΕΞ. ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΥΡΙΟΥ

ΣΑΒΒΑ ΠΑΣΣΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΙΖ'
ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ.

Κύριοι,

Μετὰ χαρᾶς βλέπω ὑμᾶς συνηγμένους ἐνταῦθα, ὅπως δια-
σκεφθῆτε περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος ὑμῶν καὶ μερι-
μνήσητε περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς.

Ἐὰν τυγχάνη, κύριοι, ἀληθές, ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα, τὸ ὁποῖ-
ον αἴτε κοινωνίαι καὶ τὰ ἄτομα ὀφείλουσι νὰ ποιήσωσι πρὸς τὸ
ἀγαθόν, εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν κακῶς κειμένων καὶ ἡ ἀκριβὴς γνῶ-
σις αὐτῶν, ὀφείλετε καὶ ὑμεῖς νὰ παραδεχθῆτε, ὅτι ἐπ'ἀναγκῆς
ἐστὶν ὅπως ἐξετάσωμεν μετὰ πάσης ἀυστηρότητος τὰ πράγματα
τοῦ τόπου ἵνα, γνῶσιν ἀκριβῆ λαμβάνοντες τῶν κακῶς κειμένων,
δυνηθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν αὐτὰ, συμπληροῦντες μὲν τὰ κενὰ
τῶν θεσμῶν αὐτοῦ καὶ τὰς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῶν παρατη-
ρηθείσας ἐλλείψεις, λαμβάνοντες δὲ πάντα τὰ λοιπὰ κατάλληλα
μέτρα, ὅσα δύνανται νὰ θέσωσι τὴν Μεγαλόνησον ταύτην ἐν τῇ
ὁδῷ τῆς προόδου καὶ νὰ προαγάγωσι τὴν εὐημερίαν αὐτῆς εἰς τὸν
βαθμὸν ἐκεῖνον, εἰς ὃν φαίνεται ἐκ φύσεως προωρισμένη ἔκ τε τῆς
γεωγραφικῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἐκτάκτου νοημοσύνης καὶ φυ-
σικῆς ἐν παντὶ δεξιότητος τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ἐγώ, κύριοι, οὐδέν δύναμαι νὰ σκεφθῶ ἢ νὰ ἐπιθυμήσω τὸ ἀπαρδόν πρὸς τὸ καλὸν τοῦ τόπου. διατηρῶ δὲ ζωηροτάτην ἐν τῷ νῷ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐκφράσεως τῶν εὐεργετικῶν θελήσεων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν "Ανακτος καὶ Κυρίου, τοῦ τοσοῦτον ζωηρῶς ἐπιθυμοῦντος τὴν εὐημερίαν τῆς Κρήτης καὶ διατάξαντός με νὰ διοικήσω αὐτὴν οὕτως ὥστε οἱ Κρήτες εὐημεροῦντες νὰ εὐχωνται ὑπὲρ Αὐτοῦ.

Οὐδαμῶς θέλω διστάσει νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον ὑμῶν τὰ πράγματα τοῦ τόπου ἐν ὄλῃ αὐτῶν τῇ ἀληθείᾳ, θέλω δὲ πράξει τοῦτο διότι κινῶμαι ὑπὸ ἐλαττηρίου ἱεροῦ, τῆς συναισθήσεως τοῦ ἀπέναντι τοῦ τόπου ὑμῶν χρέους μου καὶ τοῦ δικκαοῦς πόθου, ὃν διατρέφω, τοῦ νὰ ἴδω τὴν πατρίδα ὑμῶν ἀπολαύουσαν εὐδαιμονίας. ἥτις, κατ' ἐμὲ κριτὴν, δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ, ἐὰν δὲν καταδειχθῶσιν ἐντελῶς καὶ δὲν χαρακτηρισθῶσι προσηκόντως τὰ κακῶς ἔχοντα κατ' ἀληθῆ αὐτῶν αἰτια ὅποτε καὶ μόνον γενήσεται ἐπαισηπωτέρα ἢ ἀνάγκη τῆς βελτιώσεως αὐτῶν καὶ γνωσθήσεται ὅποια εἶναι ἡ δέουσα θεραπεία.

Ὅπως ἐν πάσῃ πολιτείᾳ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ὑφίστανται, ὡς γνωστόν, θεσμοὶ διοικητικοί, δικαστικοί, οἰκονομικοί, ὡς καὶ ἕτεροι, γενικῶς κοινωφελεῖς ἀποκαλούμενοι, περιλαμβάνοντες δὲ τὰ δημόσια ἔργα, τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ εὐεργετικά καὶ φιλανθρωπικά καταστήματα. Τοὺς θεσμοὺς τούτους θέλω ἐξετάσει ἀλληλοδιχόχως ἐκ τῶν οἰκονομικῶν ἀρχόμενος.

Ἀρ' οὗτου ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ διὰ τοῦ τελευταίου Αὐτοκρατορικοῦ Φερμανίου δημιουργηθέντος οἰκονομικοῦ συστήματος ἧτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 καὶ ἐντεῦθεν τὰ οἰκονομικὰ τῆς Νήσου, διεχειρίσθησαν κατὰ τρόπον δυσχεραίνοντα τὴν ἐξέλεγχσιν τῶν λογαριασμῶν τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ἐτῶν. Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος μετεφέροντο τὰ καθυστερήματα καὶ τὰ καταλιμπανόμενα ὑπὸ τῆς χρήσεως ἐκάστου ἔτους χρέη, ὡς καὶ αἱ προϋπολογισθεῖσαι μὲν, μὴ ἐξαντληθεῖσαι δὲ πιστώσεις. Τιοιουτοτρόπως οἱ λογαριασμοὶ τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ἐτῶν ἀπετέλεσαν ἀλληλουχίαν, ἥτις καθιστᾷ λίαν δυσχερῆ τὴν εὑρεσιν τοῦ καθαροῦ λογαριασμοῦ ἐκάστου οἰκονομικοῦ ἔτους.

Θελήσας ἐφέτος νὰ σχηματίσω ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῶν ἀφαιρούμενων εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1885—6,

περί ἧς, ὡς ἐκ τῶν γνωστῶν περιστάσεων, μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἐδυνήθη νὰ μεριμνήσω, ἀπήντησα ἀπείρους δυσχερείας καὶ πολλὰ προσκόμματα. Κατάρθωσα ὁμῶς ἐπὶ τέλους, μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου, νὰ ἐξαγάγω τὰς σχετικὰς μὲ τὴν διαχείρισιν ταύτην πληροφορίας ἀπὸ τὸ χάος τῶν βιβλίων καὶ νὰ καταρτίσω τὴν ἐν τῷ Γεν. Διοικ. Συμβουλίῳ ἀναγνωσθεῖσαν ἐκθέσιν, τὴν ὁποίαν ἐγκρίτως ἐδημοσίευστα διὰ τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος καὶ τὴν ὁποίαν συνιστῶ εἰς τὴν ἐμβριθῆ μελέτην ὑμῶν.

Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ὡς καὶ ἐν τῷ ὑποβληθησομένῳ, κατὰ τὸν Νόμον, εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν γενικῶ ἀπολογισμῶ τοῦ λήξαντος οἰκονομικοῦ ἔτους, θέλετε εὖρει πάντα τὰ σκιεῖα, ὧν τινων ἔχετε ἀνάγκην, ὅπως καταστήτε ἐνημέρωι τῆς διαχείρισως τοῦ εἰρημένου ἔτους, καὶ ἀπάσαι τὰς λεπτομερείας, αἵτινες θέλουσι διαφωτίσει ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ κυριωδεστάτου τούτου ζητήματος. Εἶναι κατὰ συνέπειαν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα τὰς λεπτομερείας ταύτας. Οὐχ' ἤττον, ἵνα πλείοτερον ἐφεκλύσω τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, παρατίθηναι τὰ ἐπόμενα.

Ἀφικθεὶς εἰς Κρήτην τὴν 23 Μαΐου 1885 ἀπασχολήθη εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως μέχρι τῆς 10 Ἰουνίου ἰδίου ἔτους, ὁπότε ἔληξεν ἡ σύνοδος αὐτῆς, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ταύτης μέχρι τῆς 1 Ἰουλίου 1885 μεσολαβῆσαν εικοσάῃμερον χρονικὸν διάστημα κατηνάλωσα εἰς τὴν ταξινόμησιν τῶν ἔργων τῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν ὑποβολὴν αὐτῶν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Τούτων ἕνεκα μόλις τὴν 1 Ἰουλίου 1885 ἐδυνήθη νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν μου καὶ εἰς τὰ οἰκονομικὰ τῆς νήσου, ὡς δὲ φαίνεται ἐκ τῶν οἰκείων λογιστικῶν βιβλίων, ἀπὸ τὰ 2, 620, 285 3)40 γρόσια, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῷ ταμείῳ εἰς μετρητὰ ἐκ τῶν ἀποθεματικῶν καὶ ἄλλων διαθεσίμων κεφαλαίων, δὲν ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν 1 Ἰουλίου 1885 ἢ μόνον 434, 868 γρόσια, τὸ δ' ὑπόλοιπον εἶχε διατεθεῖ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ὑπηρεσιακῶν ἀνγκῶν κατὰ τοὺς μῆνας Μάρτιον, Ἀπρίλιον, Μαΐον καὶ Ἰούνιον τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ταῦτα λέγων δὲν ἐννοῶ νὰ μεμφθῶ τῆς προκατόχου Διοικήσεως, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα, καθ' ὃ οἱ (λ)μοὶ ἐκάστου οἰκονομικοῦ ἔτους δὲν κλείονται ὀριστικῶς, ἀλλὰ συνδέονται μὲ τοὺς τοῦ ἐπιόντος, ἀφ' ἐτέρου δ' ἡ ἀναπόδραστος

ανάγκη τῆς ικανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας, δικαιολογοῦσιν ἀρκούντως τὸ πρᾶγμα.

Ὁ κύριος σκοπὸς, δι' ὃν δίδωμι τὰς διασαφήσεις ταύτας, εἶναι νὰ γνωστοποιήσω ὑμῖν ὅποια χρηματικὰ ποσὰ εὐρον ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδυνήθη πλεον νὰ μεριμνήσω καὶ περὶ τῶν οικονομικῶν τοῦ τόπου. Ὀφείλω δὲ νὰ μὴ παραλείψω καὶ τ.ῦτο, ὅτι ἐκ διαφόρων παρακαταθηκῶν, εὐρισκομένων εἰς τὰ ταμεία Ῥεθύμνης καὶ Λασιθίου, εἶχον ληφθῆ καὶ διατεθῆ εἰς δημοσίας ὡσαύτως ἀνάγκας περὶ τὰς 153,000 γροσίων, ἅτινα ὠφείλοντο καθ' ἣν ἐποχὴν ἤρξατο ἡ ἐμὴ διαχείρισις, καὶ ἅτινα, ἐν τούτοις, ἐπεστράφησαν εἰς τὰς οἰκείας θέσεις διὰ τῶν ἐμῶν φροντίδων.

Πλὴν τούτων τὸ ταμεῖον τῆς Διοικήσεως Σφακίων ἦτο βεβαρυμένον κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1885 ὑπὸ χρεῶν, ἀνερχομένων εἰς 332,774 γρόσια. Προστιθεμένων εἰς ταῦτα τῶν 153,000 γροσίων, ἅτινα ἐλήφθησαν, ὡς εἴρηται, ἐκ τῶν παρακαταθηκῶν Ῥεθύμνης καὶ Λασιθίου, σχηματίζεται τὸ ποσὸν 485,774 γρ. ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν εἰς μετρητὰ εὐρεθέντων 434,868 γρ. ὑπελείποντο εἰς χρέη 50,906 γρόσια.

Βλέπετε λοιπόν, κύριοι, ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπελαβόμην τῶν τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου ὑμῶν ἀντὶ τῶν ἑκατομμυρίων, ὧν πομπωδῶς μοι ἀνηγγέλη ἡ ὑπαρξίς, εὐρον ταμεῖον πάντῃ κενὸν καὶ χρέος καθαρὸν ἐκ 50,906 γροσίων. Οὐδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι οἱ πάντες μετὰ λύπης προέβλεποντότε διὰ τὸ ἔτος τοῦτο οικονομικὸν νυκάγιον, ἐξ οὗ θαρραλέως λέγω ὑμῖν σήμερον ὅτι, θεῖα συνάρσει, ὁ τόπος, τὸ γε νῦν ἔχον, ἀπηλλάγη.

Τοιαύτη ἦτο, κύριοι, ἡ κατὰστασις τοῦ ταμείου καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδυνήθη νὰ μεριμνήσω περὶ τῶν οικονομικῶν τοῦ τόπου.

Τὰ ἐξόδα τοῦ παρελθόντος οικονομικοῦ ἔτους, κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ψηφισθέντα προϋπολογισμόν, ἀνῆρχοντο εἰς 13,965,876 γρόσια, τὰ δὲ βεβαιωθέντα ἔσοδα τοῦ ἰδίου ἔτους ἀνῆλθον εἰς γρόσια 7,276,520. Ἄρα τὸ ἔλλειμμα τοῦ παρελθόντος ἔτους ἤθελεν ἀνέλθει εἰς 6,689,356 γρόσια, εἰάν ὁ προϋπολογισμὸς αὐτοῦ ἐκυροῦτο ὅπως εἶχε ψηφισθῆ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ στήλη τῶν ἐξόδων ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς Ὑψ. Πύλης, ταῦτα περιορίσθησαν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 12,625,000 γρο-

σίων, ἐξ ὧν ἐβεβαιώθησαν 12,490,501 9)40 γρόσια. Ἀφαιρουμένων δ' ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τῶν βεβαιωθέντων ἐσόδων, ἀνελθόντων, ὡς εἴρηται, εἰς 7,276,520 γρόσια, τὸ ἔλλειμμα ὑποβιάζεται εἰς 5,213,999 γρόσια, ποσόν, ὅπερ εἶναι κατὰ 1,475,374 31)40 γρόσια ἔλαττον τοῦ ἐλλείμματος, ὅπερ ἤθελε παρουσιάσει ὁ προϋπολογισμὸς, κυρούμενος ὅπως εἶχε ψηφισθῆ, καὶ οὐχὶ κατὰ 500,000 μόνον, ὅπως τινὲς ἐνυπογράφως καὶ δημοσίᾳ ἐβεβαίουν. Ἀποῦ δὲκτιῆκ τοῦ προλεχθέντος ἐλλείμματος ἀφαιρεθῶσι: α.) 984,586 1)2 γρόσια, προσερχόμενα ἀπὸ πιστώσεως τῆς ὁδοποιίας καὶ τῶν λιμένων, μὴ δαπανηθείσας, καὶ ἀπὸ οἰκονομίας προκνψάσας ἐκ τῆς καταργήσεως θέσεων ὑπαλλήλων τινῶν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἔργων καὶ β.) 741,231 γρόσια, προσερχόμενα ἀπὸ εἰσπράξεις κλυστερημάτων προηγουμένων χρήσεων καὶ διατεθέντα εἰς ἀνάγκας τοῦ παρελθόντος οἰκονομικοῦ ἔτους, τὸ καθαρὸν ἔλλειμμα, τὸ ὅποιον κατέλιπεν ἡ χρῆσις τοῦ ἔτους τούτου, περιορίζεται εἰς τὸ ποσόν 13,488,163 4)40 γροσίων. Ἐξ αὐτῶν 2,399,538 11)40 γρόσια ἐπληρώθησαν, ὡς εἶδομεν, πρὸ τῆς διαχειρίσεώς μου, ἐκ τῶν ἀποθεματικῶν καὶ ἄλλων διαθεσίμων κεφαλαίων, ὀφείλονται δέ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου κατὰ τὴν 28 τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου, 1,088,624 33)40 γρ., πρὸς πληρωμὴν μέρους τῶν ὀπίσμων συνήθη δάνειον ἐπὶ 40,000 ἀργυρῶν μετζίτιγιέδων ἐκ τοῦ Κοινοφελοῦς ταμείου Κρήτης, συμφώνως μὲ τὰ ὑπὸ τῆς παρελθούσης συνόδου τῆς Γεν. Συνελεύσεως σχετικῶς μὲ τὸ δάνειον τοῦτο ψηφισθέντα καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως διαταχθέντα.

Ἀπὸ τὰς δημοσίας λοιπὸν προσόδους τοῦ ἐνεστῶτος οἰκονομικοῦ ἔτους ὀφείλομεν νὰ πληρώσωμεν α.) τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν τῶν 1,088,624 33)40, εἰς ἃ συμπεριλαμβανεται καὶ τὸ μετὰ τοῦ Κοινοφελοῦς ταμείου συνομολογηθὲν δάνειον τῶν 40,000 μετζίτιγιέδων καὶ β.) τοὺς τόκους τοῦ δανείου τούτου, ὑπολογιζομένους εἰς 45,000 γρ., πρὸς δὲ νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν τὸ ποσὸν τῶν 2,399,538 γροσίων, ὅπερ, ὡς εἴρηται, ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀποθεματικῶν καὶ ἄλλων διαθεσίμων κεφαλαίων, καὶ ὅπερ, κατ' ἐμὴν γνώμην, δεόν νὰ μὴ μένη ἐπὶ πλέον νεκρὸν ἐν τοῖς ταμείοις, ἀλλὰ νὰ διατεθῆ ὑπὲρ τῶν κοινοφελῶν σκοπῶν, ὑπὲρ ὧν ἀρχῆθεν προωρίσθη, καὶ μετὰξὺ τῶν ὀπίσμων πρωτίστως συγκαταλέγεται ἡ ἰδρυσις λεπροκομείου καὶ ἡ οἰκοδομὴ κεντρικῆς φυλακῆς, καθ' ἃ προκκατιῶν ἐκτενέσρον θέλω διακλῆει.

Τοικύτη ὑπῆρξεν ἐν συντόμῳ, κύριοι, ἡ δικαίρισις τοῦ λή-
ξαντος οἰκονομικοῦ ἔτους.

Περὶ τῶν οἰκονομικῶν δ' ἐν γένει τοῦ λόγου γενομένου, ἐθεώρησα
ἐπάνηκτες νὰ δώσω ὑμῖν διασαφήσεις τινὰς ὅσον ἀφορᾷ καὶ εἰς
τὰ καθυστερήματα τῶν ἀπὸ τοῦ 1879-1885 οἰκονομικῶν ἐτῶν.

Καθ' ἃ θέλετε ἶδει ἐκ τοῦ σχετικοῦ πίνακος, ὅστις θέλει ὑπο-
βληθῆ ὑμῖν, τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῶν καθυστερημάτων τῶν εἰρη-
μένων ἐτῶν ἀνέρχεται εἰς 3,784,278 γρόσια, ἐξ ὧν τὰ 2,458,810
θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Λογιστηρίου ὡς ἐπισηφάλη. Εἰς
τὸ ποσὸν τοῦτο συμπεριλαμβάνονται τὰ πρὸς τὸ δημόσιον ὀφει-
λόμενα ποσὰ ἐκ τῆς 4ης δόσεως τῆς δεκάτης τοῦ ἐλαίου τοῦ
ἔτους 1884, καθὼς καὶ τὰ ὀφειλόμενα εἰσέτι ὑπὸ τῶν ἐνοικιασῶν
τῶν χειμερινῶν φέρων τῶν ἐτῶν 1881 καὶ 1883. Ἡ ἀναγκολή
τῆς εἰσπράξεως τῶν πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλῶν τούτων τυγχά-
νει δεδικαιολογημένη, ὡς ἐκ τῶν γνωστῶν σχετικῶν ἀποφάσεων
τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

Τοῦ λόγου περὶ τῶν ἀποφάσεων τούτων γενομένου, ὀφείλω
νὰ εἶπω, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἀφορῶσα εἰς τὴν 4ην δόσιν τοῦ
μισθώματος τῶν χειμερινῶν φέρων τοῦ 1884 προσέκρουσεν ἐν
τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς, προὔκλῃσε δὲ πολλὰ καὶ σοβαρὰ ἐκ μέ-
ρους τῶν μισθωτῶν παράπονα. Τὸ κατ' ἐμὲ, οὐ μόνον τὰ πα-
ράπονα ταῦτα δεδικαιολογημένα τυγχάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ
προκλήσεσθα αὐτὰ ἀπόφασις εἶναι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς κα-
ταστρεπτικὴ διὰ τοὺς ὀφειλέτας, ἐπιζήμιος δὲ διὰ τὸ δημόσιον
καὶ ἐν παντὶ δυσεκτέλεστος. Διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὰ μὲν
Λογιστήρια εἰς πολυάσχολα δικολαβικὰ γραφεῖα μετεβλήθησαν,
αἱ δὲ δικαστικαὶ ἀρχαὶ εἰς ἀπώλειαν χρόνου κατεδικάσθησαν.

Τὸ ταμεῖον τῆς νήσου ἐδαπάνησε μέχρι σήμερον πρὸς ἐκτέλε-
σιν τῶν διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης διατασσομένων μέτρων, ἱκα-
νὰ χρήματα. ἅτινα βεβλῆως οὐδέποτε θέλουσιν ἐπιστραφῆ εἰς
αὐτό. Ὅθεν ὀφείλω νὰ συστήσω ὑμῖν, ὅπως κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν
σύνοδον ψηφισήτε μέτρον τι ἀπλούστερον, μεταρρυθμίζον τὰ πέ-
ρυσι ψηφισθέντα μέτρα, ἵνα παύσωσιν αἱ καταδιώξεις, τὰ ἐξοδα
καὶ ὁ ἄνευ ὀφειλείας τοῦ δημοσίου γεννηθεὶς ἐν τῷ τόπῳ σάλος.
Καὶ εἰ μὲν φρονεῖτε ὅτι ἀληθῶς προὔξενήθη ζημία τις εἰς τοὺς
ἐν λόγῳ ἐνοικιαστάς, δεόν νὰ συστήσητε εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν
Κυβέρνησιν ὅπως χαρισθῆ εἰς αὐτοὺς ὠρισμένον τι ποσὸν πρὸς
ἀνακούρισίν των, ἄλλως νὰ ἀποφασίσσητε τὴν ὅλοσχερῆ ἀπό-

τις τῶν ὀφειλιμένων, τιθέντες κατὰ μέρος τὰς κατὰ πρότην ὄψιν μόνον βασίμους φαινόμενας παρετηρήσεις περὶ τοῦ ὅτι ὅλοι οἱ μισθωταὶ δὲν ἐζημιώθησαν ἢ ὅτι δὲν ἐζημιώθησαν ἐξ ἔσου, καθόσον ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι τὰ τοιαῦτα ὑδάμως δύνανται νὰ ἐξελθῶσι δι' ἐρευνῶν καὶ δικαστικῶν ἀγώνων.

Αἱ δ' ἀπορῶσαι εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἐνοικιαστῶν τοῦ 1881 καὶ 1883 ὀφειλόμενα ἀποφάσεις ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἀπλὴν ἀνβολὴν τῆς ἀποτίσεως τῶν ὀφειλῶν αὐτῶν. Ἀνάγκη ἔθεν νὰ γίνῃ σκέψις ὠρμος καὶ περὶ τούτου, νὰ ληφῶσι δ' ἀποφάσεις ὀριστικώτεραι, δυνάμεναι καὶ εὐχερέστερον νὰ ἐκτελεσθῶσι.

Ὅσον δ' ἀπορῶσιν εἰς τὸ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν 2,458,810 γρ. ἀπαιτούμενον ποσόν, τοῦτο κατέστη ἐπισφαλὲς τῇ ἀσυγγνώστῃ ῥαθυμίᾳ καὶ ἀμελείᾳ τῶν ἐπιφορτισμένων τὴν εἰσπραξίν τῶν δημοσίων προσόδων ὑπαλλήλων. Τὰ λοιπὰ καθυστερήματα τῶν διακλήφ ἐντῶν ἐτῶν, ἀνθελκοντα εἰς 1,325,467 γρόσια, εἰσὶν ἀσφαλῆ καὶ ἐκκαθαρισμένα. ἀνάγκη δὲ νὰ εἰσπραχθῶσιν ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου. Ἐξ αὐτῶν 810,738 καὶ 3140, ὡς εἰς τὴν προμνησθεῖσαν ἔκθεσιν φαίνεται, εἰσὶ καθυστερήματα τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ συμπεριλαμβάνονται εἰς τὰ ποσὰ, ἅτινα δεόν πληρωθῆναι πρὸς ἐντελῆ ἐξόφλησιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου ἵνα ἡ διαχείρισις τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους μείνῃ ὀλοσχερῶς ἀμιγῆς παλαιῶν χειρῶν, αἱ δὲ 514,729 γρ. καὶ 22[40 θέλουσι προστεθῆ εἰς τὰ εἰσοδήματα τοῦ τρέχοντος οικονομικοῦ ἔτους, ἵνα χρησιμεύσωσι πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος, τὸ ὅποιον θέλει παρουσιάσῃ ὁ προϋπολογισμὸς αὐτοῦ.

Ἐντὸς τῶν τελευταίων ὀκτώ μηνῶν τοῦ ἔτους 1885—6 συντόμως ἐργασθεὶς πρὸς εἰσπραξίν τῶν καθυστερημάτων τῶν προηγουμένων χρήσεων, κατώρθωσα, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμετησασαν γενικὴν ἀχρηματίαν, νὰ εἰσπράξω ἐξ αὐτῶν 1,488,036 γρόσια. Κολαεῦομαι λοιπὸν νὰ ἐλπίζω, ὅτι κατορθωθήσεται, ἄνευ πολλῶν δυσχερειῶν, καὶ ἡ εἰσπραξίς τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων ἀσφαλῶν καθυστερημάτων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὅπερ προσιωπίζεται εὐφορον.

Παρακαλῶ ἐν τούτοις ὑμεῖς, κύριοι, νὰ ἐξετάσητε μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς τὰ ὡς ἐπισφαλῆ θεωρούμενα καθυστερήματα κονδύλιον πρὸς κονδύλιον, ἀκριβῆ δὲ γνῶσιν λαμβάνοντες τῶν λόγων, οἵτινες κατέστησαν τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν δυσχερῆ, νὰ ἐξε-

νέγκητε τὴν γνώμην ὑμῶν ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν, ἵνα οὕτω γνωσθῆ μὲν τίνων ἐξ αὐτῶν τὴν εἰσπραξίν δικαιοῦται τὸ δημόσιον νὰ ἐπιδιώξῃ, ἀρθῶσι δ' ἐκ τοῦ μέσου τὰ ἐκ τῆς ἐκκρεμότητος τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν γεννηθέντα ζητήματα, ἅτινα τηροῦσιν ἐν μετεώρῳ θέσει τοὺς τε ὀφειλέτας καὶ τὸ δημόσιον. Τότοιον ἀποβαίνει τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀναγκαῖον, ὅσῳ τὰ τοιοῦτα ζητήματα, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται, ζημιούσι τὰ συμφέροντα τοῦ δημοσίου ταμείου, ἀποτέλεσμα ἔχοντα τὴν μείωσιν τῶν πόρων, δι' ὧν δύναται νὰ καλλωπισθῆ ὁ τόπος πρὸς εὐημερίαν πάντων ἐν γενεῖ τῶν κατοίκων καὶ ἀνύψωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν προσήκουσαν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Ἄλλως τε δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἀναβάλληται ἡ διακανόνισις τῶν λησμών τῶν τοιούτων καθυστερημάτων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὁ τόπος νὰ λησμονῆ σχεδὸν τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ τρέχοντος οικονομικοῦ ἔτους, γνωστοποιῶ ὑμῖν, ὅτι τὰ ἔσοδα ὑπελογίσθησαν εἰς 14,686,502 1/2, προστιθεμένων δ' εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο 514,729 καὶ 20/40 γρ., ἀσφαλῶν καθυστερημάτων προηγουμένων χρήσεων, ἢ στήλη τῶν ἐσόδων τοῦ ἐφετεινοῦ προϋπολογισμοῦ ἀναβαίνει εἰς 15,201,232 γρόσια.

Τὰ δὲ ἔξοδα τοῦ τρέχοντος ἔτους ὑπελογίσθησαν εἰς 13,065,170 γρόσια. Ἐὰν δὲ προστεθῆ εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο τὸ ὀλίγον ἔλλειμμα τοῦ λήξαντος ἔτους, ἀνερχόμενον εἰς 3,488,162 γρόσια, καὶ οἱ τόκοι τοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἶρηται, συνομολογηθέντος δαυαίου, ὑπολογιζόμενοι εἰς 45,000 γρόσια, τὸ ὅλον τῶν ἐξόδων ἀνέρχεται εἰς 16,598,332 γρόσια.

Ἀφαιρουμένων τῶν προϋπολογισθέντων ἐσόδων ἀπὸ τὰ προϋπολογισθέντα ἔξοδα ὑπολείπεται ἔλλειμμα ἐκ γροσίων 1,397,100.

Ταῦτα πάντα ἐκτίθενται ἀναλυτικῶς ἐν τῇ ἐκθέσει, ἣτις συνοδεύει τὸ ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καταρτισθὲν σχέδιον τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐνεστῶτος οικονομικοῦ ἔτους.

Ἐν τούτοις φρονῶ, κύριοι, ὅτι ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος οικονομικοῦ ἔτους καὶ ἡ συζήτησις τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ παρόντος, ὅσον σπουδαῖον ἔργον καὶ ἂν εἶναι, δὲν δύναται οὕτε πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον καὶ κύριον ὑμῶν μέλημα

προκειμένου περί τῶν οικονομικῶν τῆς Νήσου. Τακτικοὶ λογαριασμοὶ ταμείου κενοῦ οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ στολὴ πολυτελῆς, καλύπτουσα δυσειδὲς σῶμα.

Ἡ βελτίωσις τῶν οικονομικῶν τοῦ τόπου ὑμῶν δέον νὰ ἐπιδιωχθῆ διὰ μέτρων συντελεστικῶν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ δημοσίου πλούτου. Μέτρα τοιαῦτά εἰσιν ἡ βελτίωσις τῆς γεωργίας, ἡ προαγωγή τῆς κτηνοτροφίας, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Καὶ δύνασθε μὲν νὰ εἴπητε, ὅτι ταῦτα εἰσὶ κοινὰ καὶ τετριμμένα πράγματα. Ἐγὼ ὅμως ἐθεώρησα ἀπαραίτητον νὰ ποιήσωμαι λόγον περὶ τούτων, ὡς εἰσαγωγικῶν εἰς τὸ ζωτικώτερον διὰ τὸν τόπον ὑμῶν ζήτημα, τὸ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ διαρκοῦς ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἐὰν λάβητε ὑπ' ὄψει τὸν κατωτέρω πίνακα, θέλετε ἰδεῖ, ὅτι τὰ θερινὰ προϊόντα τῆς νήσου ὑμῶν δὲν διαφέρουσι κατὰ τὰ διάφορα ἔτη ἀπ' ἀλλήλων ὅσον τὰ χειμερινά, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουσι λίαν ἀξιοπαρατήρητον διαφορὰν. Ἐνῶ π. χ. κατὰ τὰ ἔτη 1298 καὶ 1300 ἡ δεκάτη τοῦ ἐλαίου ἀνῆλθεν εἰς 8.500,000 περίπου γρόσια, κατὰ τὰ ἔτη 1295, 1297 καὶ 1299 ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν δὲν ἔφθασεν ἢ μόλις ὑπερέβη τὸ ἡμισυ ἑκατομμύριον.

Ἴδου ὁ προμνησθεὶς πίναξ:

Οικονομικὰ ἔτη.	Δεκάτη ἐλαίου.	Δεκάτη θερινῶν προϊόντων
1295—1879—80	430,346 33	3,959,548 22
1296—1880—1	6,658,796 30	5,502,373 8
1297—1881—2	183,579 20	5,464,878 33
1298—1882—3	8,395,257 30	5,955,878 36
1299—1883—4	849,252 32	6,003,835 8
1300—1884—5	8,608,391 20	4,858,944 10
1301—1885—6	653,659 5	4,374,184 —

Οἱ ἐν τῷ πίνακι: τούτῳ παρατεθειμένοι ἐπίσημοι ἀριθμοὶ καὶ ἄλλαι ἐκ πείρας παρατηρήσεις ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν Κρήτῃ ἡ ἐλαία ἄπαξ μόνον κατὰ διετίαν ἀποφέρει ἐσοδείαν μεγάλην. Συμβαίνει δὲ πολλάκις ὥστε καὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἔτη νὰ ὦσιν ἄφορα καὶ τὸ διαδεχόμενον αὐτὰ τρίτον ἔτος νὰ εἶναι μετρίως εὐφορον. Εἶναι ἀληθῶς ἄφορον πῶς, τοῦ πράγ-

ματος τούτου τοῖς πᾶσι γνωστοῦ τυγχάνοντος, δὲν ἐπεδιώχθη ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἢ δέουσα θεραπεία.

Τὸ γεγονός τοῦτο, κύριοι, ἐστὶ λίαν σπουδαῖον, ἵνα ἐννοήσητε δὲ τὸ κατεπεῖγον τοῦ πράγματος καὶ τὸ σοβαρὸν αὐτοῦ λέγω ὑμῖν, ὅτι, ἐὰν πρὸ τετραετίας μόνον τὰ κατάλληλα μέτρα ἐλκμβάνοντο, ὁ τόπος ὑμῶν σήμερον θὰ ἦτο ἀπηλλαγμένος πάσης οἰκονομικῆς δυσχερείας.

Τὰ πρὸς θεραπείαν τοῦ κικκοῦ τούτου ληπτέα μέτρα οὔτε δυσεύρετα οὔτε δυσεπάρμοστα τυγχάνουσιν. Ὁ πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας ζῆλος δὲν πρέπει βεβαίως νὰ ἐλκττωθῆ, εἶναι ὅμως ἐπάναγκες, ὅπως ἡ Συνέλευσις προνοήσῃ περὶ ἐξευρέσεως τῶν μέσων, δι' ὧν δύναται νὰ κκτορθωθῆ ἐν τῷ τόπῳ ἢ κκραγωγῆ ἄλλων προϊόντων, μὴ ὑποκειμένων μὲν εἰς τὸν τὴν ἐλαίαν κυβερνῶντα νόμον, δυναμένων ὅμως ν' ἀποφέρωσι καθ' ἑκκσον ἔτος τὰ ἴδια κατὰ τὸ ποσὸν μὲ τὴν ἐλαίαν εἰσοδήματα, ἅτινα κατὰ μὲν τὰ ἀφορα ἔτη θ' ἀντικαθιστῶσι τὸ εἰσοδήμα τῆς ἐλαίας, κατὰ δὲ τὰ εὔφορα θὰ διπλοσιάζωσιν αὐτό. Καθ' ὅσον ἐδυνήθην νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ ἀνδρας εἰδήμονας, ἢ τῆς κκρατείας καλλιέργεια, ὁ βῆμβας κατωτέρας ποιότητος, τὰ σῦκα ἀνωτέρας ποιότητος, οἷα τὰ τῆς Σμύρνης, κατ' ἐξοχήν ὅμως ἢ ἀμπελος εἶναι οἱ εὔχερέστεροι γεωργικοὶ κκράγοντες πλούτουδιὰ τὴν Νῆσον ὑμῶν.

Ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἐπὶ τούτων καὶ κκρακαλῶ αὐτὴν θερμῶς νὰ σκεφθῆ ὠρίμως πρὸς ἐξεύρεσιν μέσων ἐνισχυόντων τὴν καλλιέργειαν τοιοῦτων τινῶν πηγῶν πλούτου. Ἐπειδὴ δὲ ἀνευ ἐπιστήμης οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποκτῆται, νομίζω καλὸν νὰ ὑπάρκῃ κκρά τῆ Γενικῆ Διοικήσει τῆς Νήσου ἐπιστήμων γεωτόνος ἀ. τάξεως, ὅστις νὰ ποδηγετήσῃ ὑμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς προαγωγῆς τοῦ δημοσίου πλούτου, ὁδὸν, ἣν ἀσθενῶς μόνον ἐδυνήθην νὰ διακκράξω ἐνταῦθα.

Ἴνα δὲ αἱ τῆς ἐπιστήμης διδασκαλίαι ἀπολήξωσιν εἰς πραγματικὰ ὠφελήματα διὰ τὸν τόπον, ὀφείλομεν νὰ κκράσχωμεν πραγματικὴν ὑποστήριξιν καὶ εἰς τὴν γεωργικὴν τάξιν τῶν κατοίκων.

Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν, κύριοι, ἀγνοεῖ τὴν κκτάστασιν τοῦ γεωργοῦ ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν, οὐδεὶς δ' ὑπάρχει ὁ μὴ συμπαθῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὁ μὴ ἀναγνωρίζων, ὅτι ὁ γεωργὸς εἶναι ὁ κυριώτερος κκράγων τοῦ πλούτου. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας κκτεδείχθη ἐναργέστατα ἢ δύσκολος ἐστὶν ὅτε καὶ ἀπελπιστικὴ θέσις, εἰς ἣν περιέρχεται πολλακίς ἢ γεωργικὴ τάξις, μὴ εὔρισκουσα νὰ δανει-

εθῆ χρήματα πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, καίτοι δυναμένη νὰ παράσχῃ τὰς μᾶλλον ἀποχρῶσας ἀσφαλείας εἰς τὸν δανείσοντα αὐτήν. Τούτο οὐ μόνον δυσχεραίνει τὴν θέσιν τοῦ γεωργοῦ, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέροντος τούτου πολίτου Κρήτος, ἀλλ' ἐπιδραῖ ὀλεθρίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας.

Τὸ μόνον μέσον πρὸς ἄρσιν τῶν δυσχερειῶν τούτων εἶναι ἢ οὐστάσις γεωργικῆς τραπέζης ἐν Κρήτῃ. Ἐμελέτησα καὶ γινώσκω ἀκριβῶς τὰς ἐν τῷ περιβάλλῳ τούτῳ γενομένας ἄλλοτε συζητήσεις ἐπὶ τῶν υποβληθέντων εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν περὶ συστάσεως τραπέζης νομοσχεδίων. Νομίζω δ' ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς υποστηρίξεως τῆς γεωργίας κατέστη τελευταίως τοσοῦτον καταφανὴς ὥστε δὲν φοβοῦμαι ὅτι θέλω ματαιοπονήσει μεσιτεύων παρ' ὑμῖν ὑπὲρ τῶν γεωργῶν. Παρακαλῶ ὑμᾶς, κύριοι, νὰ ἐπιληφθῆτε αὐθις τοῦ ζητήματος τῆς συστάσεως γεωργικῆς Τραπέζης ἐν Κρήτῃ καὶ νὰ λύσητε αὐτὸ ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθόντων.

Ἡ γεωργικὴ τάξις, κύριοι, εἶναι ἡ μᾶλλον σκληραγωγουμένη καὶ ἐν τούτοις εἶναι σχετικῶς καὶ ἡ μᾶλλον φορολογουμένη. (Ὁ μόνον δὲ τούτο, ἀλλὰ καταθλίβεται ἐνίοτε καὶ ὑπὸ τῆς τοκογλυφίας, ἣτις, καίτοι εἶχε περισταλεῖ πρό τινος, ἤρξατο ἐν τούτοις ἐπ' ἐσχάτων ἀνυψοῦσα αὐθις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Κοινῶς μὲν πιστεύεται ὅτι οὐδέποτε ἔφθασεν ἐν Κρήτῃ ἡ τοκογλυφία εἰς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἔφθασεν ἀλλαχόσε. Οὐχ ἥττον οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ ὅτι ὁ γεωργὸς ἠγόρασεν ἐφέτος τὴν κριθὴν ἐπὶ πιστώσει ἀντὶ 100 παράδων τὴν ὄξυν καὶ ὅτι προεπώλησε τὸ ἔλαιον τῆς προσεχοῦς ἐσοδείας ἀντὶ γροσίων 3 τὴν ὄξυν. Ταῦτα, γεγονότα ὄντα, ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ χωρικός ἐδανείσθη ἐφέτος μὲ τόκον, ὅστις φαίνεται μὲν μέτριος, ἀλλὰ πράγματι ἰσοφαρίζει μὲ τὸ δανειζόμενον ποσόν, ἀναβαίνων εἰς 100 ο]0).

Τὸ νομοσχέδιον, τὸ ὁποῖον υποβάλλω ὑμῖν σήμερον, μοι φαίνεται ὅλως ἀπηλλαγμένον τῶν ἐλαττωμάτων, ὧν ἕνεκα τὰ προηγούμενα περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου νομοσχεδία εἰς οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα κατέληξαν. Παρακαλῶ λοιπὸν ὑμᾶς νὰ λάβητε αὐτὸ ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν ἵνα λυθῆ, ὡς προεῖπον, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν τὸ ζήτημα τῆς συστάσεως γεωργικῆς τραπέζης, τούτου δὲ γενομένου θέλω φροντίσει τὸ ἐπ' ἐμοὶ νὰ πράξω πᾶν τὸ δυνατόν ὅπως καταστήσω τὴν θέσιν τοῦ γεωργοῦ ἀνετιωτέραν

καὶ ἐξασφαλίσω αὐτῷ τὰ μέσα τοῦ πλουτεῖν διὰ τοῦ ἰδίου ἰδρώ-
τος, ἵνα ἀπαλλαγῇ τῶν στερήσεων, αἵτινες σήμερον κατατρύ-
χουσιν αὐτόν. Εἰμί δὲ εἰς θέσινά διαβεβαιώσω ὑμᾶς ὅτι ἡ Αὐ-
τοκρατορικὴ Κυβέρνησις, γινώσκουσα ἀκριβῶς τὴν θέσιν τοῦ
γεωργοῦ ἐν Κρήτῃ, καὶ ἐκτιμῶσα, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐδήλωσα,
τὴν ἐχέφρονα καὶ νομοταγῇ αὐτοῦ διαγωγὴν, θέλει πράξει πᾶν
τὸ ἐπ' Αὐτῇ ὅπως εὐεργετηθῇ οὗτος διὰ τῆς συστάσεως τοιού-
του κοινωφελοῦς καταστήματος.

Τὰ οἰκονομικὰ τῆς Νήσου, κύριοι, συνδέονται στενῶς καὶ μετὰ τὴν
προαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου, τὸ δ' ἐγγώριον ἐμπόριον δὲν δύναται
ἄλλως νὰ προαχθῇ ἢ διὰ τῆς διευκολύνσεως τῶν μέσων τῆς ἐσω τε-
ρικής συγκοινωνίας, δι' ὧν καταστήζεται εὐχερῆς ἡ ἐντὸς τῆς
Νήσου μεταφορὰ τῶν προϊόντων, καὶ διὰ τῆς ἀνευ δυσκολιῶν
ἐξαγωγῆς αὐτῶν ἐκ τῆς Νήσου. Τὸ μὲν πρῶτον κατορθοῦται
διὰ τῆς κατασκευῆς δρόμων, τὸ δὲ δεύτερον διὰ τῆς βελτιώ-
σεως τῶν λιμένων. Τοῦτο μοὶ δίδει ἀφορμὴν ἵνα ἀπὸ τὸ καθα-
ρῶς οἰκονομικὸν ζήτημα μεταβῶ ἀμέσως εἰς τὸ τῶν δημοσίων
ἔργων.

Ἀλγεινὴν ὄντως ἐντύπωσιν, κύριοι, προξενεῖ εἰς πάντας ἡ
κατάστασις τῶν δρόμων καὶ τῶν λιμένων τῆς Νήσου. Καίτοι
ὀλίγον δυνηθεὶς νὰ περιοδεύσω ἀνὰ τὴν Νῆσον, εἶδον ἰδίως
ὄμμασι μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους τοὺς ἀξιολόγους δρόμους, τοὺς
ὁποίους εἶχον κατασκευάσει ἄλλοτε ἐντὸς τμηματικῶν Σφακίων, μετα-
βληθέντας εἰς κρημνοὺς. Ἐρσυνῶν δὲ περὶ τῶν δημοσίων ἐν γένει ἔρ-
γων, αἵτινα ἀπὸ ἐπταετίας ἐτελέσθησαν, ἐρείπια μόνον ἢ ἐτοιμόρροπα
καὶ ἐρείπιοις παρκαπλήσια ἔργα εἶδον. Ἐκ ἐν ὑπάρχει μετὰ τὸ ὑμῶν ὁ
δυσπιστῶν, τοῦτον παρκακλῶ νὰ ἐπισκεφθῇ μόνον τὸν δρόμον τῆς
Ἁγυῖας ἐν Κυδωνίᾳ ἢ τὴν πρὸ τετραετίας διὰ τοσοῦτων δαπανῶν
ἀνεγερθεῖσαν καὶ νῦν εἰς σωρὸν ἐρείπιων μεταβληθεῖσαν γέφυ-
ραν τοῦ Καρτεροῦ ἐν Ἁρακλείῳ καὶ θέλει πεισθῇ ἀδιστακτικῶς
περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων.

Δὲν θέλω, κύριοι, νὰ ἐξετάσω δημοσίᾳ τὰ αἷτια τῆς τοιαύ-
της καταστάσεως. Προτιμῶ καὶ θεωρῶ ὠφέλιμον νὰ ρίψωμεν πέ-
πλον λήθης ἐπὶ τοῦ παρελθόντος ἀντὶ νὰ μισθοδοτῶμεν ἐλεγκτὰς,
μηδὲν δυναμένους ἐξελέγξει. Ταῦτα θαρραλέως συμβουλεύω, τὸ
δὲ θάρρος μου ἀπορρέει πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ὅτι μὴ μετασχὼν εἰς
τὴν προτέρην διχασίαν, δὲν δύναμαι νὰ κατηγορηθῶ ὡς τὰ

ἐμὰ σφάλματα ὑποκρύψαι πειρώμενος, δεύτερον δὲ ἐκ τοῦ ὅτι, κατ' ἐμὴν ἀντίληψιν, σύγχυσις μόνον καὶ ἀταξία ὑπάρχει ἐν τοῖς λογαριασμοῖς, ἴσως δὲ καὶ σπατάλη, οὐχὶ ὅμως καὶ κυβερνητικὴ κατάρχησις. Ἐὰν δ' ἰδιώτῃ τινὲς κατεχράσθησαν, τοῦτο δὲν νομίζω εὐκολόν νὰ ἐξακριβωθῇ. Ὅπως ἴσως τοιαύτη εἶναι ἡ ἀσθενής, ἀλλ' εὐλικρινὴς γνώμη μου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἡ Συνέλευσις δ' εἶναι ἐλευθέρα νὰ λάβῃ οἶον ἐγκρίνει ἀπόφασιν. Ἐὰν ὅμως ἀποφασίσῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐξέλεγχσεως τῆς παρελθούσης διαχειρίσεως, δεόν ἵνα ἡ τοιαύτη ἐξέλεγχσις ἐκτελεσθῇ ὑπ' ἀνδρὸς εἰδικοῦ, ἐξωθεν προσκληθησομένου, διότι τότε μόνον ἐνεργηθῆσεται αὕτη ἀπαθῶς καὶ δικαίως. Ἀναγκαῖον θεωρῶ πρὸς τούτους ὅπως οἱ ὑπάλληλοι, αἰρετοὶ τε καὶ μὴ, οἵτινες θὰ συμπράξωσιν εἰς τὴν ἐνεργηθησομένην ἐξέλεγχσιν, ἐργασθῶσι χωρὶς νὰ λάβωσιν ἰδιαιτέραν διὰ τοῦτο ἀμοιβήν. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνεστήσαμεν ἐπιτροπὰς, ἐξ ὑπαλλήλων αἰρετῶν καὶ μὴ συγκειμένους, αἵτινες τὰ μὲν ὀρισθέντα ἐπιμίσθια ἔλαβον, οὐδὲν δ' ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας των ὑπέβαλον.

Κατ' ἐμὴν κριτὴν, πᾶσα ἐπανάληψις πειραμάτων τοιαύτης φύσεως θέλει εἶσθαι ματαία καὶ ἀλυσιτελής, δις δ' ἐξαμαρτάνοντες τ' αὐτὸν θέλομεν ἐλεγχθῆ ὑπὸ τοῦ τόπου ὡς ἀμβλυωποῦντες ἢ ὡς ἐκ προθέσεως πλανώμενοι.

Ὡς ἐνθυμεῖσθε, κύριοι, κατὰ τὴν παρελθούσαν σύνοδον τῆς Γεν. Συνελεύσεως εἶχον προτείνει τὴν ἀναστολὴν τῆς ἐκτελέσεως παντὸς δημοσίου ἔργου, μέχρις οὐ μελετηθῇ τὸ ζήτημα ὑπὸ ἐπιστήμονος καὶ καταρτισθῇ μόνιμὸν τι σύστημα, ὅπερ ἀκολουθοῦντες, νὰ δυνηθῶμεν νὰ φέρωμεν ἀσφαλῶς εἰς πέρας τὰ ἀναγκαῖα τῷ τόπῳ δημόσια ἔργα. Τὴν πρότασίν μου ἐκείνην παραδεξαμένη ἡ Συνέλευσις, ἐψηφίσατο νὰ διακοπῶσιν ὅλκι αἱ ἐργασίαι τῆς ὁδοποιίας μέχρις οὐ ὁ ἀρχιμηχανικὸς μελετήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπισταμένως καὶ ὑποβάλλῃ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν του. Ἐπόμενος τῷ ψηφισματι τούτῳ τῆς Συνελεύσεως καὶ ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ σοφὸν λόγιον: «*προτιμητέον τὸ ἀκητεῖν τοῦ προχωρεῖν ἐν τῷ σάκτει*» διέταξα τὴν διακοπὴν τῶν δημοσίων ἔργων, παρήγγειλα δὲ τῷ Ἀρχιμηχανικῷ τῆς Νήσου νὰ μελετήσῃ ἐμβριθῶς ποῖα ἔργα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῶσι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Εκπληρώσας τὴν ἀνατεθεισάν αὐτῷ ἐντολήν, ὁ κ. Ἀρχιμηχανικὸς ἐπέδωκε τὴν περὶ τούτου ἐκθεσιν αὐτοῦ, ἣν λαμβάνων τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλλω ὑμῖν, ἐλπίζων ὅτι θέλετε μελε-

τήσει αὐτὴν μετὰ πάσης τῆς δεούσης προποχῆς ἵνα ἐξενέγκητε τὴν γνώμην ὑμῶν ἐπὶ τοῦ οὐχ' ἦττον σπουδαίου τούτου ζητήματος.

Ἐπειδὴ μολοντοῦτο τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἐπέτρεπε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἐκείνων, ἀτινα ἤθελον συστηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμηχανικοῦ ὡς κατεπείγοντα, ὡς τοιαῦτα δὲ συνεστήθησαν πρωτίστως, μεταξύ ἄλλων τινῶν, α.) ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ἑξῶτι τῆς πόλεως Ἑρκλείου δρόμου, τοῦ ἐπικαλουμένου «δρόμος τῆς Πόρτας τῶν Χανίων,» καὶ β.) ἡ ἀνέγερσις μιᾶς γεφύρας ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἀμαρίου, ἐγένετο ἔναρξίς τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τούτων, ἀμφότερα δ' εἰσὶν ἐν τῷ περατοῦσθαι. Ἐξ αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον ἀπῆρτησε δαπάνην 30,000 περίπου γροσίων, τὸ δὲ δευτέρον ἀποπερατωθήσεται μόνον διὰ δαπάνης 15,000 γροσίων περίπου, ἐνῶ ὁ προϋπολογισμὸς αὐτοῦ ἀνῆρχετο εἰς γροσία 22,000. Ἡ τοιαύτη ἐπιστητὴ ἐλάττωσις τῆς δαπάνης τοῦ δευτέρου τούτου ἔργου, οφείλεται εἰς τὴν ἀξίεπικινον προθυμίαν τῶν κατοίκων ὅπως προσφέρωσι τὴν προσωπικὴν τῶν ἐργασίαν καὶ μέρος τοῦ ἀπαιτουμένου ὑλικοῦ πρὸς δὲ εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ ζῆλον τοῦ ἐπαρχοῦ. Τὸ ποσὸν δ' ὅπερ ἐπερίσσευσε, θέλει χρησιμοποιοθῆ πρὸς ἀνέγερσιν δύο γεφυρῶν εἰς ἄλλα μέρη τῆς αὐτῆς ἐπαρχίης, ἅπερ ὑποδειχθήσονται ὑπὸ τῶν κατοίκων, οἵτινες προθύμως θέλουσι συνδράμει εἰς τὴν ἀνέγερσιν καὶ τούτων.

Δημοτικὰ ἔργα λόγου ἄξια κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐξετελέσθησαν τὰ ἐξῆς: τῆς ἀπὸ Χανίων μέχρι Χαλέπας χαραχθείσης δευτέρας ἀμαξίτης ὁδοῦ κατεσκευάσθη τὸ ἡμισυ πρὸς τούτοις κατεσκευάσθη καὶ ἡ προκουμιαία τοῦ λιμένος Ρεθύμνης. Τὸ δεύτερον τοῦτο ἔργον ἐγένετο οὐ μόνον ἄνευ τῆς ἐλαχίστης σπατάλης, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας μετὰ θαυμασίας οἰκονομίας, χάρις εἰς τὰς ἐπὶ τούτῳ προσπάθειάς καὶ τὸ ἀνεπηρέεστον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Διοικήσεως κ. Ραυα, εἰς ὃν μέγιστος οφείλεται διὰ τοῦτο ἔπαινος.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῶσι τὰ ἐν τῇ προλεχθείσῃ ἐκθέσει τοῦ Ἀρχιμηχανικοῦ ὑποδεικνυόμενα ἔργα. Κατὰ συνέπειαν ἀποβαίνει ἀπαραίτητος ἡ ἀνασύστασις τοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς ἐπὶ τῆς Ὀδοποιίας Ἐπιτροπῆς, πρὸς δὲ ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μηχανικῶν, ὁ μισθὸς τῶν ὁποίων εἶναι δίκαιον ν' αὐξήθῃ μέχρι 1,500 γροσίων, νὰ χορηγῶνται δ' αὐ-

τοῖς ἰδιαιτέρως καὶ τὰ ὀδοιπορικά των ἔξοδα. Φρονῶ δ' ὅτι οἱ μηχανικοὶ οὗτοι δεόν νὰ ληφθῶσι χωρὶς ποσῶς ν' ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς στενάς ἐκείνας περὶ πατρίδος καὶ καταγωγῆς θεωρίας, καθόσον ἡ ἐπιστήμη πατρίδα μὲν ἔχει τὸν κόσμον, γεννήτορα δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς προόδου, τὸ αἶσθημα τῆς ὁποίας ὁ Πάνσοφος Δημιουργὸς ἐνεφύτευσε εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐντελεστέρου αὐτοῦ πλάσματος, τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ περὶ λιμένων γνωστὸν κολοσσιαῖον ὄσον καὶ χιμαιρικὸν σχέδιον νομίζω, ὅτι φρονίμως θέλωμεν πράξει ἐὰν κατατάξωμεν εἰς τὸ τῶν μύθων βασιλείον. Οὐχ' ἦττον ὀφείλομεν νὰ φροντίσωμεν συντόμως περὶ τῆς δυνατῆς βελτιώσεως τῶν λιμένων τῆς Νήσου. Ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν δύο βορβοροφάγων ἢ μὲν μία, ἀπηρχαιωμένης οὕσα κατασκευῆς καὶ ἐκ τῆς πολυχρονίου χρήσεως ἀνεπιτήδειος σχεδὸν πρὸς ἐργασίαν καταστᾶσα, μόλις δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ λιμένος τῆς 'Ρεθύμνης· ἡ δὲ ἄλλη κατέστη ἐντελῶς ἄχρηστος. Κατὰ συνέπειαν ἐπάναγκες ἀποβαίνει νὰ προμηθευθῶμεν ἑτέραν βορβοροφάγον τοῦ νεωτέρου συστήματος, ἥτις νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς καθαρισμὸν τῶν λιμένων τῆς Νήσου, ἀρχίζουσα τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ λιμένος τοῦ 'Αγ. Νικολάου, ὁ καθαρισμὸς τοῦ ὁποίου ἀποβαίνει ἀναγκαῖοτατος, ἵνα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐξακολουθήσῃ ἡ μέχρι τοῦ λιμένος ἐκείνου παραταθεῖσα γραμμὴ τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Διὸς χάριν τῆς προαγωγῆς τοῦ ἐμπορίου τοῦ λίαν προσοδοφόρου Τμήματος τοῦ Λασιθίου. Ὅθεν συνιστῶ εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν νὰ ἐπιψηφίσῃ τὴν ἀναγκαίαν πίστωσιν πρὸς ἀγορὰν μιᾶς τοιαύτης βορβοροφάγου.

Πρὶν περατώσω τὰς περὶ δημοσίων ἔργων παρατηρήσεις μου, κατάλληλον νομίζω νὰ ποιήσωμαι λόγον καὶ περὶ δημοσίων τινων κτιρίων, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγκη ἐστὶν οὐ μόνον καταφανῆς, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπείγουσα. Καὶ πρῶτον ἡ Νῆσος ἔχει ἀνάγκην λεπροκομείου. Ἑκατοντάδες ἀνθρώπων προσβεβλημένων ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀνιάτου νοσήματος τῆς ἐλεφαντιάσεως, ζῶσιν ἐν ἀδιακόπῳ σχεδὸν ἐπιμιξία καὶ συναφείᾳ μὲ τοὺς ὑγιεῖς. Χωρὶς νὰ θελήσω νὰ θίξω ἐνταῦθα τὸ περὶ κολλητικότητος ζήτημα τοῦ φοβεροῦ τούτου νοσήματος, ὅπερ ὁμως κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐπιστήμης ἐρεύνας θεωρεῖται σήμερον παρὰ τοῦ μεγίστου μέρους τῶν ἐπιστημόνων τῆς Εὐρώπης ὡς

κολλητικὸν καὶ μεταδοτικόν, βεβαίῳ ὑμᾶς, ὅτι, καὶ ἀνεξαρ-
τήτως τῆς κολλητικότητος τοῦ πάθους, κίνδυνος μέγας ἐπα-
πειλεῖ τὴν κοινωνίαν ὅλην, καθόσον ἕνεκα τῆς κληρονο-
μικότητος τῆς νόσου εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ αὐξηθῇ τὸ κακὸν
διὰ τῆς ἐπιμιξίας τῶν πασχόντων μετὰ τῶν ὑγιῶν. Ἄλλως
τε τίνος ἡ καρδία δὲν συντρίβεται, ὅταν βλέπῃ τὰ δυστυχῆ
ταῦτα πλάσματα, τὰ τοσοῦτον εἰδεχθῶς παραμεμορφωμένα ὑπὸ
τῆς φοβεραῆς ἐκείνης νόσου, τὴν ὁποίαν μὲ ἄδου πῦρ ἐξομοιάζει
ὁ κλεινὸς Ἀρεταῖος ὁ Καππαδόκης, ἔρποντα ἐπὶ τοῦ βορβόρου
τῶν ὁδῶν καὶ ἐπαιτοῦντα εἰς τὰς πύλας τῶν πόλεων ὑμῶν;
Προτείνω λοιπὸν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν καὶ ἐκλιπαρῶ αὐτὴν νὰ
ἐπιψηφίσῃ τὸ σχετικὸν περὶ ἰδρύσεως λεπροκομείου νομοσχέδιον,
ὅπερ θέλει ὑποβληθεῖ αὐτῇ.

Ἔτερον ζήτημα, χρῆζον οὐχὶ ἥττονος μελέτης, εἶναι τὸ τῶν
φυλακῶν. Ὁ πολίτης ὑπόκειται, ὡς ἐκ τοῦ ἀτελοῦς τῆς ἀν-
θρωπίνης φύσεως, εἰς τὰς παρεκτροκὰς ἐκείνας, ἃς οἱ νομο-
θέται ἐν γένει μὲν ἐκνόμους πράξεις ὠνόμασαν, ὑποδιαίρουσι
δ' εἰς πταίσματα, πλημμελήματα καὶ κακουργήματα. Οἶανδή-
ποτε θεωρίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἂν ἀκολουθήσωμεν,
ὀφειλομένον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸν ἐκνομὸν τινα πράξιν πράτ-
τοντα ἡ κοινωνία τιμωρεῖ διὰ δύο κυριωτέρους λόγους, ὧν ὁ μὲν
εἰς ἀποβλέπει εἰς τὸν παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων διὰ τῶν ποινῶν
αἰτινες καταγιγνώσκονται κατὰ τοῦ παρεκτρεπομένου τῆς νομίμου
ὁδοῦ, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὴν ἠθικὴν διάπλασιν καὶ ἀναμόρφωσιν
αὐτοῦ. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δευτέρου τούτου σκοποῦ, ὅστις
ἐπιδιώκεται ὑπὸ τε τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐπιστή-
μης, ἐν μόνον ὑπάρχει μέσον, ἡ ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον φύ-
λαξις τοῦ καταδικασθέντος ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ, φυλακῇ κοινῶς
καλουμένῳ, καὶ συγκεντροῦντι ἀπάσας τὰς ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς
ἐκείνας συνθήκας, αἰτινες δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν
ἠθικὴν τῶν διαφθαρέντων ἀτόμων ἀναμόρφωσιν.

Ἐν Κρήτῃ, κύριοι, ἀντὶ φυλακῶν, εἰς τοιοῦτον ἠθικὸν καὶ
ὠφέλιμον τῇ κοινωνίᾳ σκοπὸν ἀποβλεπουσῶν, ἔχετε δυσῶδη καὶ
ἀπαίσια κατοικητήρια, ὅπου ἡ μὲν ὑγιεία τῶν ἐν αὐτοῖς διαιτω-
μένων τὸν ἔσχατον διατρέχει κίνδυνον, συνειδήσεις δὲ κατ' ἐλά-
χιστον μόνον διαφθαρεῖσαι, ἀποκτῶσιν ἐν βραχεὶ χρονικῇ δια-
στήματι διαθέσεις ἐγκληματικάς, ἀνεπίδέκτους θεραπείας.

Τούτων ἕνεκεν οἱ ὑποτροπιασμοὶ τοῦ ἐγκλήματος ἐν τῇ Νή-

ση ταύτη υπερβαίνουν: τὰ ὅρια πάσης πιθανότητος, οἱ δ' ἀπαξ ἐγκληματίσαντες καὶ ἐν ταῖς ὑπαρχούσαις φυλακαῖς καθαιρθέντες οὐδέποτε ἠθικῶς ἀναμορφούνται. Ἐὰν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν, ὅτι ὁ βίος τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένων ἐστὶ κραιπάλῃ διαρκής, διότι ἐν αὐταῖς καὶ οἶνος καὶ πνευματώδη ποτὰ καὶ δὴ καὶ λύραι καὶ ἄσματα καὶ ὀρχήσεις συγχωροῦνται καὶ τροφὰ ἐρεθιστικῆς φύσεως ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῖς κρατουμένοις προσχέονται, θέλομεν εὐχερῶς κατανοήσει, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἡ φυλάκισις δὲν ἐπιφέρει τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τοῦ σωφρονισμοῦ καὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τοῦ ἐγκληματίσαντος, ἀλλ' ἀποβαίνει μέσον καθιστάτων τὴν ζωὴν τοῦ φυλακίζομένου ζωὴν ὀκνηρίας καὶ κραιπάλης.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, κύριοι, εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἐπιψηφίσητε τὸ νομοσχέδιον, ὅπερ θέλει ὑποβληθῆ ὑμῖν περὶ οἰκοδομῆς κεντρικῆς φυλακῆς κατὰ τὸ ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου παραδεκτὸν γενόμενον τελειότερον σύστημα, ἵνα διὰ τῶν προσηκουσῶν ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν, δι' ἐργασίας καταλλήλου καὶ διὰ τῶν βοηθημάτων, ἅτινα αἱ θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ διδασκαλίαι παρέχουσι τοῖς πάσχουσι τὰ ἦθη μέλει τῆς ἀνθρωπότητος, τεθῆ φραγμὸς εἰς τὴν διαφθοράν, τῆς ὁποίας αἱ φυλακαὶ ὑμῶν εἰσὶ σήμερον ἐστία, ἀναπέμπουσαι ἐπὶ τῆς Νήσου ὅλης μιάσματα δηλητηριώδη κακοῦθειας, καθότι, ἀνευ ὑπερβολῆς, βεβχιῶ ὑμᾶς, ὅτι ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τῶν φυλακῶν τούτων εἶναι διδάσκαλος κακοῦθειας, ἐπικίνδυνος εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας πρόκειται νὰ διαύση τὸν ὑπολειπόμενον χρόνον τῆς ζωῆς του.

Τὰ ὑπάρχοντα χρηματικὰ ποσὰ δὲν ἐξαρκοῦσι βεβαίως εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν δύο τούτων καταστημάτων, εἰμὶ ὅμως βέβαιος ὅτι πρὸς εὐόδου ἐργῶν τοσοῦτον κοινωφελῶν, θέλομεν ὑποστηριχθῆ ὑπὸ νέων εὐεργετημάτων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Ἀνακτοῦ. Ἐπειδὴ δέ, χάριτι θεῶν, τὸ ἐναστὸς ἔτος προοικονομεῖται εὐφρονον, θέλομεν ἀποταθῆ καὶ εἰς τὴν γεννησιοδαρίαν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, συνιστῶντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπιτροπὰς πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν, ἐὰν δὲ παρυσιασθῆ ἀνάγκη, θέλω περιέλθει καὶ αὐτοπροσώπως τὸν τόπον καὶ κρούσει τὴν θύραν παντός Κρητός, ζητῶν ἕλεος ὑπὲρ τῶν λεπρῶν καὶ τῶν φυλακισμένων.

Ἄλλοτε ἐπεχείρησα ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων

κοινωνημάτων, τῶν ὑπαιτιῶν πολλὰ μὲν ὑφίστανται, ἄλλων δὲ τὰ ἐρείπια πρόκεινται μαρτύρια τοῦ μεγέθους αὐτῶν, ἴδρυτα δὲ καὶ ἀνεκκίνησα πλείω τῶν 40 σχολείων. Τῆς ἐκτελέσεως πάντων τῶν ἔργων τούτων ἠρξάμην μὲ κεφάλαια τοσοῦτον μικρὰ ὥστε τοῖς πᾶσι γελοῖα ἐφαίνετο καὶ παράτολμος ἡ ἐπιχείρησις. Τῇ θεῖα ὁμῶς ἀντιλήψει καὶ ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν αἰγίδα τοῦ Αὐτοκράτορος ἤγαγον αὐτὰ εἰς πέρας καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐκ Κρήτης οὔτε ὀβολὸν χρέος ἐγκατέλιπον. Ἐπὶ τῇ θεῖα ἀρωγῇ λοιπὸν ἐλπίζων καὶ νῦν, προτρέπω ὑμᾶς νὰ ψηφίσητε τὴν ἐναρξίαν τῶν ἐν λόγῳ οἰκοδομῶν ἀνευ εὐδενὸς φόβου περὶ τῆς εὐδόσεως αὐτῶν.

Μὴ θέλων νὰ ἐπεκτείνω ὑπὲρ τὸ δέον τὰ ὄρια τοῦ παρόντος ἐναρκτηρίου λόγου, ἀπέχω τοῦ ποιῆσαι ἰδικιτέρως μνεῖαν περὶ ἄλλων δημοσίων καταστημάτων, ἅτινα χρῆζουσιν ἐπιδιορθώσεως καὶ περιῶν ἐτέθησαν ἀνάλογοι πιστώσεις ἐν τῷ ὑποβληθησομένῳ ὑμῖν σχεδίῳ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ τρέχοντος οικονομικοῦ ἔτους. Θέλω μόνον συστήσει νὰ ἐγγράψητε ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ φιλολογικοῦ συλλόγου τὸ ποσὸν 25.000 γροσίων ὅπως δι' αὐτοῦ ἐνισχυθῶσιν αἱ περὶ τ' ἀρχαιολογικὰ παντὸς ἐπακίνου ἀνώτεραι προσπάθειαι αὐτοῦ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα μεταχθαινῶ, κύριοι, εἰς ζήτημα τόσον ὑψηλόν, ὅσον καὶ ζωτικόν διὰ τὴν κοινωνίαν ὑμῶν, τὸ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Οὐδὲν νέον ἢ πρωτάκουστον θέλω γνωστοποιῆσαι ὑμῖν, ἐὰν εἴπω, ὅτι ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις, ὅπως εἶναι διοργανισμένη ἐν τῷ τόπῳ, ἰσοδυναμεῖ μᾶλλον μὲ ἀρνησιν πάσης καλῶς ἐννοουμένης παιδείας. Ἐὰν εἶναι ἀληθές, ὅτι « οὐδὲν καλὸν τὸ μὴ καλῶς γινόμενον », ὡς μὴ καλὸν χρεωστούμεν νὰ θεωρήσωμεν πᾶν τὸ γινόμενον σήμερον ἐν τῷ τόπῳ, σχετικῶς μὲ τὴν διεύθυνσιν τῶν πλείστων ἐκπαιδευτηρίων. Τὸ ἐν ἰσχύει σύστημα, ὅπερ, ὡς ἀποκεντρικῶτικόν δῆθεν ἐχαρκτηρίσθη ὑπὸ τῶν εἰσαγαγόντων αὐτὸ, ἀνευῦπερβολῆς τινος, ἀποσυνθετικὸν μᾶλλον δύναμαι νὰ ὀνομάσω.

Νόμος πλήρης χασμάτων καὶ ἀτελειῶν διέπει τὰ σχολεῖα ὑμῶν. Σωματεῖα π. ἄλλ. κ. α. καὶ ἑτεροφυῆ ροίστανται αὐτῶν, τὰ σωματεῖα δὲ ταῦτα ἢ ἀενάως εἰς συγκρούσεις πρὸς ἄλληλα ἔρχονται, ἢ ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν κόλποις στοιχειῶ τοιοῦτων ἀκκτα-

παύστων συγκρούσεων καὶ διχληκτισμῶν περικλείουσιν. Οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τοῦτο, καίτοι δυσκολεύομαι νὰ περὶδεχθῶ ὅτι ὑπάρχει μεταξύ ὑμῶν ὁ μὴ πιστεύων, ἄς λάβωσι τὴν καλωσύνην νὰ διεξέλθωσι τὸν φάκελλον, ὃν περὶκατατίθημι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ θέλουσι τυμμερισθῆ τὴν γνώμην μου, ἀναγνωρίζοντες ὅτι οὐ μόνον αἱ Ἐφορεῖαι, ἀλλὰ καὶ τὰ σχολεῖα αὐτὰ εἰσὶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κέντρα κομμικτισμοῦ καὶ πρακτορεῖα ἐκλογικῶν συμφερόντων.

Πῶς δὲ δύναμικ, κύριοι, νὰ περὶδεχθῶ, ὅτι καὶ τὰ ἑνώτερα αὐτὰ Ἐκπαιδευτικὰ Καταστήματα τῆς Νήσου κἄπως ὠφέλιμα δύνανται ν' ἀποδῶσι τῇ νεολαίᾳ, ἀφοῦ τοὺς μὲν διευθύνοντας αὐτὰ καὶ τοὺς διδάσκοντας ἐν αὐτοῖς βλέπω ἀδιακόπως παλαιόντας καὶ πεισματῶδως μαχομένους κατὰ τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀντιπάλων, τοὺς δὲ μαθητὰς διηρημένους εἰς κόμματα, ἐφ' ὧν ἀναγκλῶσιν αἱ πολιτικαὶ ἀποχωρήσεις, εἰς ἃς οἱ διδάσκαλοι ἢ οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀνήκουσιν.

Τόσον ἡ ἀποστολὴ τοῦ διδασκάλου, ὅσον καὶ ἡ τοῦ ἱατροῦ, εἰναι ἱερὰ. Οἱ δύο οὗτοι λειτουργοὶ τοῦ κοινωνικοῦ τρυμένους καθήκον ἀπαραίτητον ἔχουσι τὸ ἀπέχειν ἀπὸ πάσης ἀναμιξεως εἰς τὰς κοινωνικὰς διζυχάς, τότε δὲ μόνον ἡ διάνοικ αὐτῶν προσαποκτῆ τὴν δικαίγειαν ἐκείνην, ἣτις μόνη δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς ὅπως ἐκπληρώσωσιν ἀκριβῶς τὰ ἀπέναντι τῆς κοινωνίας χρέη αὐτῶν, ἐπωφελῶς διδάσκοντες καὶ μυρῶνοντες τὴν νεολαίαν ἢ ἀνακουφίζοντες τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα· ἄλλως ἀπομακρύνονται τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ ἐπιβλαβεῖς τῇ κοινωνίᾳ καθίστανται.

Ἡ ἔκρυθμος κατάστασις τῶν σχολείων ὑμῶν ὀφείλεται ἀνακτιρρῆτως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρχῆς ἀνωτέρας, μὴ ἐξαρτωμένης μὲν ἀπὸ τῆς ψήφου τῶν πολλῶν καὶ μὴ ἐκφοβιζομένης ὑπὸ ὀχλωγιῶν, ἀρκούντως δ' ἰσχυρᾶς ὅπως διευθύνῃ τὰ τῶν σχολείων, ἐπιβάλλῃ τὸν Νόμον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ καταπατήσωσιν αὐτὸν καὶ φέρῃ εἰς συναίσθησιν τοῦ καθήκοντός των τοὺς παραγνωρίζοντας ἢ ἀμελοῦντας αὐτό.

Τὸ νομοσχέδιον, ὅπερ θέλει ὑποβληθῆ, ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς παιδείας χάσματα, τὰ προκαλέσαντα τὴν ἀνωτέρω διὰ βραχέων περιγραφείσαν ἔκρυθμον καὶ οἰκτραὴν κατάστασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, καὶ νὰ καταστήσῃ τὸν νόμον ἰσχυρὸν κλισεβαστόν.

Ὡς γνωστόν, κύριοι, ὑπὲρ τῶν σχολείων ἐδίδοτο ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου πίστωσης ἐξ 1,000,000 γροσίων. Περὶ πολλοῦ ὅμως ποιουμένη τὴν προαγωγὴν τῆς παιδείας ἐν Κρήτῃ, ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις συγκατετέθη διὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν κατὰ ἡμῖς ἑκατομμύριον αὐξήσιν τῆς διαληφθείσης πιστώσεως, οὐδεμίαν δ' ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι τὸ εὐεργέτημα τοῦτο τῆς Ἀ. Α. Μ. τοῦ Ἀνακτοῦ δὲν θέλει παύσει ἐπιδαψιλευόμενον εἰς τὸν τόπον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἐν τούτοις ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ ὑπὲρ τῆς παιδείας πίστις, καίτοι ἀναβιβαζομένη εἰς 1,500,000 γροσίων, δὲν εἶναι ἐπαρκὴς πρὸς συντήρησιν τῶν πολυπληθῶν σχολείων, ἅτινα ἰδρῦθησαν ὀπωσδήποτε ἐν τῇ νήσῳ. Ἐὰν τὰ σχολεῖα ταῦτα κακῶς ἢ καλῶς, ἀναγκάσιως ἢ μὴ, συνεσάθησαν, τοῦτο δὲν ἐξετάζω, οὔτε θέλω ποτὲ συστήσει τινὸς ἐξ αὐτῶν τὴν κατάργησιν. Ἐχων ὅμως ὑπ' ὄψει, ὅτι πρὸς συντήρησιν τοσούτων σχολείων ἀπαιτοῦνται καὶ ἀνάλλοι δαπάναι, θεωρῶ καθήκον μου νὰ συστήσω ὅπως ληφθῇ πρόνοια τοῦλάχιστον περὶ τακτοποιήσεως τῆς εἰσπραξέως τῶν μερικῶν καὶ μερικωτέρων πόρων τῶν σχολείων. Τοσαύτη σύγχυσις καὶ πολυκοχλία ἐπικρατεῖ ἐν παντὶ τῷ ἀφορῶντι εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν πόρων τούτων, ὥστε ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν, ἂν οὐχὶ προβληματικὴ, ὁσχερεστάτῃ καθίσταται, γίνεται δὲ πρόξενος πολλῶν σκανδάλων. Προτείνω λοιπὸν νὰ ψηφισθῶσιν ἐν εἰδικῇ συνεδριάσει τὰ κατάλληλα πρὸς τοῦτο μέτρα, ἀποφασίζομένης καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν διαληφθέντων πόρων τῶν σχολείων, ἐὰν ἡ αὐξήσις αὐτῶν θεωρῆται ὡς ἐφικτὴ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, σωτήριοι ἦθελον εἶσθαι ἐὰν ἐψηφίζετο ὁ σχηματισμὸς τοῦ γενικοῦ ταμείου τῆς παιδείας, τοῦ προβλεπομένου ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου, ὅπερ ὑποβάλλω ὑμῖν σήμερον. Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο θὰ συγκεντρῶνται ἅπαντα ἐν γένει τὰ ὑπὲρ τῆς παιδείας χρηματικὰ κεφάλαια, θὰ καταβάλλωνται δ' ἐξ αὐτοῦ τακτικῶς κατὰ μῆνα εἰς ὅλα τὰ τεύχη τ' ἀναλογῶντα εἰς ἑκκτέραν τῶν δύοκοινοτήτων χρηματικὰ ποσά. Ὡς τοιοῦτον ταμεῖον κηταλληλότατον θεωρῶ τὸ Κοινοφελές, ὅπερ διαχειριζόμενον καὶ τὰ τῆς ὁδοποιΐας χρήματα, ὡς καὶ τὰ κεφάλαια τῶν συντάξεων τῆς χωροφυλακῆς, ἔδοτο ἐν τῷ παρελθόντι δείγματα καλῆς καὶ ἀνεπιλήπτου διευθύνσεως.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, τὰ ἀποθεματικὰ καὶ ἄλλα διαθέσιμα κεφάλαια δὲν πρέπει νὰ μὲνωσι νεκρὰ ἐπὶ μικρότερον χρόνον.

Κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ ἀποθεμκτικὸν κεφάλαιον τῆς παι-
δείας πρέπει νὰ διακευθῆ πλεον εἰς τὰς διαφόρους ἐφορίας, κί-
τινες ἔχουσιν ἄπκσαι ἀνάγκας κατεπειγούσας, ἐξόχως δὲ ἡ τῶν
Χανίων, ἣτις ὀφείλει νὰ σκεφθῆ σοβαρῶς καὶ νὰ λάβῃ μέτρα περὶ
τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐν Χανίοις γυμνασίου καὶ τῆς ἀνεγέρσεως
κτιρίου, ἐν ᾧ θὰ ἐγκαταστάθωσιν αἱ 3 ἀνώτεροι αὐτοῦ τάξεις
καὶ θὰ σχηματισθῆ τὸ μουσεῖον καὶ ἡ πειραματοθῆκη, ἀνευ
τῶν ὁποίων ἡ διδασκαλία τῶν εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν κα-
τακτασσομένων ἐπιστημῶν δύσκολος καὶ ἀτελής ἀποβαίνει.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς λειτουργίας τῶν δικαστικῶν ὁμῶν θε-
σμῶν, κύριοι, δὲν δύναμαι νὰ φανῶ ὀλιγώτερον ἀυστηρὸς ἀφ' ὅ,τι
ὑπῆρξα ἐν τῷ ζητήματι τῆς δημοσίας ἐκπαίδεύσεως. Ἡ φωνή
μου ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς φωνὴ τοῦ
λαοῦ καὶ πάντων τῶν πασχόντων. Ἐννοεῖται ὁμῶς, κύριοι,
ὅτι μὴ θέλων νὰ μειώσω τὸ παράπαν τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν
εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Θέμιδος, δὲν δύναμαι νὰ δώσω ἐπὶ τοῦ
ἀντικειμένου τούτου ἐξηγήσεις καὶ νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας.

Τοῦτο μόνον λέγω ὑμῖν, ὅτι ὀφείλετε νὰ σπεύσητε, ὅπως γνω-
στὴν ποιήσητε τὴν ἀποδοκιμασίαν ὑμῶν διὰ πάντα δικαστι-
κὸν ὑπάλληλον μεροληπτῶντα ἢ κομματικῶς συμπεριφερό-
μενον, διὰ μέτρου δὲ λυσιτελοῦς καὶ ριζικοῦ νὰ καταστή-
σητε, κύριοι, τοὺς αἰρετοὺς ὑμῶν δικαστὰς μάλλον ἀνεξαρτήτους
καὶ ν' ἀπαλλάξητε αὐτοὺς τῆς δυσκόλου θέσεως, ἐν ἣ εὐρίσκον-
ται, κληθέντες νὰ ἐξασκῆσωσι τὰ χρέη των ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοι-
νωνίας αὐτῆς ἐκείνης, εἰς τὴν ψῆφον τῆς ὁποίας ὀφείλουσι τὰς
ἀς κατέχουσι θέσεις, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ συγγενεῖς καὶ φίλους
καὶ ἐχθροὺς συγκαταριθμοῦσι. Πρέπει νὰ σκεφθῆτε σοβα-
ρῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ ἐξεύρητε μέσον, εἴτε
σχετικὸν μὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς εἴτε ἄλλο τι, δυνάμενον
νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐπιηρείας ἐκείνας, κατὰ τῶν ὁποίων παλκί-
ει μὲν, εἰμὶ βέβαιος, ἡ συνειδήσις τοῦ δικαστοῦ καὶ νικῆτρια πολ-
λάκις τῆς πάλης ἐξέρχεται, ἀλλ' αἵτινες μεταβάλλουσι τὴν ζωὴν
αὐτοῦ εἰς ἀγωνίαν διηνεκῆ, καθ' ἣς δυσκόλως δύνανται ν' ἀντεπα-
ξέλωσιν αἱ ἀνθρώπινοι δυνάμεις.

Ἀνάγκη πρὸς τούτοις νὰ ἐπιψηφίσητε ἀνευ τῆς ἐλαχίστης
ἀναβολῆς καὶ τὸ νομοσχέδον, τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς ἐξαίρεσεις τῶν
δικαστῶν, αἵτινες πρό τινος ἤρξαντο νὰ γίνωσι τοῦ σурμου, οὐ-

τως εἶπεῖν, καὶ αἵτινες, ἐν συντόμως δὲν ληφθῆ πρόνοια, θέλουσιν ἀπολήξει εἰς ἀληθῆ ἐμπειγμὸν τῆς ἐν τῇ Νήσῳ δικαιοσύνης ἐξουσίας καὶ ἐν γένει τῶν δικαστικῶν θεσμῶν.

Αἱ λοιπαὶ ἀνάγκαι τοῦ δικαστικοῦ κλάδου ἐν γένει θέλουσι γίνεαι γνωσταὶ ὑμῖν ἐκ τῆς σχετικῆς ἐκθέσεως τῆς Εἰσαγγελίας τῶν Ἐφετῶν.

Οἱ διοικητικοὶ θεσμοί, κύριοι, δὲν εὐρίσκονται ἐν κρείττονι τῶν ἄλλων θέσει. Ἐξ αὐτῶν οἱ καθαρῶς διοικητικοὶ χωλαίνουσιν, ὡς ἐκ τοῦ παραδόξου πνεύματος ἀπειθείας, τοῦ ἐν γένει ἐν τῇ νήσῳ ἐπικρατοῦντος, προκειμένου περὶ διοικητικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἔξεως, ἣν οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι ἀπέκτησαν τοῦ μὴ ἐκτελεῖν αὐστηρῶς τὰ καθήκον αὐτῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ κολακεύειν τοὺς κομματάρχας καὶ περιποιεῖσθαι τὰ κόμματα, διότι φρονοῦσιν, ὅτι οὕτω συμπεριφερόμενοι, δύνανται νὰ δαιωνίζωνται εἰς τὰς θέσεις των.

Πᾶς ὁ μὴ θέλων νὰ κλείῃ τοὺς ὀφθαλμούς ἀπέναντι τῆς ἀληθείας ὀφείλει νὰ ἔμολογήσῃ ὅτι οὔτε σέβας ὑφισταμένου πρὸς προϊστάμενον, οὔτε πειθαρχία ἵπάρχει ἐν τῇ ὑπαλληλίᾳ καὶ ὅτι τοῦτο εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν πᾶς ὄκνηρός, ἀνίκανος ἢ ἀπειθής ὑπάλληλος, εὐρίσκει κατὰ τοῦ προϊσταμένου του καὶ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ χρέους του.

Ὁ διοικητικὸς ὑπάλληλος, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, θέλει καταστῆ, κύριοι, χρηστότερος, ὅταν πιστεύσῃ, ὅτι δὲν θέλει παύεσθαι ἐὰν θυσιασθήσῃ ἄτομα, ἀλλ' ὅτι θέλει τιμωρεῖσθαι αὐστηρῶς καὶ δικαίως, ὡς ὅτις ἤθελε παραβῆ τὰ χρέη του ἢ ἤθελεν ἀμελήσει αὐτῶν καὶ ὡς ὅτις ἐκκλίνει τῆς πειθαρχίας ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τῆς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους ὀφειλομένης ὑπακοῆς, ἀνευ τῆς ὁποίας πᾶσα κανονικὴ ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας ἀποβαίνει ἀνέφικτος, ἢ δὲ διοίκησις περιέρχεται εἰς ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν, ἐξ ἧς εἰς κίνδυνον ἐμβάλλονται τὰ τιμωρότερα τῆς κοινωνίας συμφέροντα.

Τὴν πεποιθήσιν ταύτην προσεπάθησα νὰ ἐμπνεύσω τοῖς ὑπαλλήλοις, καίτοι δὲ τοῦ ἔτους διελθόντος ἐν τῷ μέσῳ περιστάσεων ἐκτάκτων, δὲν νομίζω, ὅτι αἱ προσπάθειάί μου ἀπέβησαν ὅλως ἀλυσιτελεῖς.

Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ, κύριοι, ὅτι οἱ ἐν Κρήτῃ σχηματισθέντες δῆμοι οὐδαμῶς ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν

καὶ ὅτι ἀδίκως φορολογεῖται ὁ τόπος πρὸς συντήρησιν δημο-
 τικῶν ἀρχόντων, οἵτινες, πλὴν ὀλίγων τινῶν ἐξαιρέσεων,
 οὐδέποτε εὐρέθησαν εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσωσιν ἀνελλιπῶς
 τὸ καθήκον αὐτῶν. Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν, κύριοι, δύναται νὰ μὲ κα-
 χίσῃ ἀποκαλοῦντα τὸ νῦν ἐν Κρήτῃ ἰσχύον δημοαρχικὸν σύστη-
 μα τιμωριωσιμὸν ἀφόρητον. Ἡ ἐξακολούθησις τῆς καταστά-
 σεως ταύτης θέλει ἔχει ἐπιβλαβέστατα ἀποτελέσματα. Ἄνευ
 βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν δημοαρχείων, ἢ ἐκ τῶν εἰς
 τὰ ἀγροτικὰ κτήματα συνεχῶς προξενουμένων ζημιῶν προερ-
 χομένη βλάβη τῆς περιουσίας, οὐ μόνον τοὺς ἰδιώτας ζημιοί,
 ἀλλὰ καὶ τὴν γεωργίαν ἐν γένει καταστρέφει, παρακωλύει δὲ
 καὶ τὴν τοῦ δημοσίου πλούτου αὐξήσειν. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἐν ἰσχύει
 νόμου εἰς τοὺς δημάρχους διδομένη ἀπόλυτος ἰσχύς καὶ ἡ οὐχ
 ἦττον ἀπόλυτος ἐξουσία τοῦ ἐπιβάλλειν πρόστιμα καὶ φορο-
 λογεῖν πολυειδῶς τοὺς δημότας εἶναι θεσμὸς τερατώδης
 καὶ καταθλιπτικὸς διὰ τὴν νομοταγῇ Κρητικῶν λαόν.

Περὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου μέρους τῶν διοικητικῶν θεσμῶν με-
 ριμῶσα ἢ προκάτοχος Διοικήσις, εἶχεν ἐκδώσει, κατ'ἀπόφασιν τοῦ
 Γεν. Διοικ. Συμβουλίου, ἐγκύκλιον, δι' ἧς προσεκάλεσε τὰς διοι-
 κητικὰς ἀρχὰς τῆς νήσου νὰ δώσωσιν ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς
 πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν δήμων καὶ νὰ ὑπο-
 δείξωσι τὰ μέσα, ἅτινα θεωροῦσι λυσιτελεῖ πρὸς βελτίωσιν τῆς
 θέσεως αὐτῶν. Ἐγὼ ἐπὶ ματαίῳ ἐπέμεινα ἵνα πείσω τὴν Γεν.
 Συνέλευσιν κατὰ τὴν παρελθούσαν αὐτῆς σύνοδον νὰ ἐπιχειρήσῃ
 τὴν βελτίωσιν τῆς τοιαύτης τῶν δήμων καταστάσεως. Τὰς σχε-
 τικὰς ἐκθέσεις τῶν ἀρχῶν τούτων ὑποβάλλων τῇ Γεν. Συνελεύσει
 καὶ ἐφέτος, παρακαλῶ ὑμᾶς, κύριοι, ἵνα μελετήσητε μετὰ τῆς δε-
 ούσης προσοχῆς τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποφανθῆτε ἐπὶ τοῦ σπουδαίου
 τούτου ζητήματος, παραδεχόμενοι τὰ μέσα, ἅτινα συνιστῶνται
 διὰ τῶν εἰρημένων ἐκθέσεων ὡς κατάλληλα πρὸς βελτίωσιν τοῦ
 κλάδου τούτου τῆς διοικητικῆς μηχανῆς, ἢ ἐξευρίσκοντες καὶ
 ψηφίζοντες ἄλλῃ καταλληλότερα καὶ προσφορώτερα.

Ὁ δημοτικὸς νόμος, τὸν ὁποῖον συνέταξα καὶ ὑποβάλλω
 ὑμῖν ἐν σχεδίῳ, σκοπὸν ἔχει τὸ ἐξαλειψαὶ τὰ φοβερὰ ἄ-
 τοπα τοῦ ἐν ἰσχύει συστήματος, τὸ θέσαι τέρμα εἰς τὸν ἀπε-
 λυτισμὸν καὶ τὸ καταστήσῃ τὰ δημοαρχεῖα ἀρχὰς πατρικὰς
 καὶ ὠφελίμους. Τὸ ἐν λόγῳ νομοσχέδιον, ἐκτὸς τῶν κεντρικῶν
 δημοτικῶν ἀρχῶν, ἐξετάζει τὴν κατάστασιν ἀρχῶν τινῶν

υποδεστέρων καὶ προτίθεται τὴν τελειοποίησιν καὶ ἐνίσχυσιν αὐτῶν.

Πρὸ τῆς καταστάσεως, ἣν ἐδημιούργησεν ὁ δημοτικὸς νόμος, ἡ διοικητικὴ μονὰς τῆς νήσου ἦτο τὸ χωρίον, τὸ ἔχον ἰδίους θεσμούς καὶ ἀρχὰς ἰσχυρὰς καὶ λυσιτελῶς προστατευούσας τὴν ἀγροτικὴν περιουσίαν. Διὰ τοῦ πρὸ πενταετίας ψηφισθέντος δημοτικοῦ νόμου ὡς μονὰς διοικητικὴ ἀνεγνωρίσθη ὁ δῆμος. Μετατοπισθέντος οὕτω τοῦ κέντρου τῆς κατωτέρας διοικητικῆς ἐνεργείας, ἢ ἐν τοῖς χωρίοις ἀσφαλῆς τῆς περιουσίας ἠλαττώθη, καθότι ἡ μεταρρυθμισὶς αὕτη ἐπήνεγκεν, ἀνοῦχι τὴν ἐπίσημον κατάργησιν, τὴν ἐξασθένησιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν κατάπτωσιν πάσης ἰσχύος τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἄλλοτε διεῖπον τὰ χωρία. Τὰς ἀρχὰς ταύτας ὁ Ὀργανικὸς νόμος ἀποκαλεῖ δημογεροντίας τῶν χωρίων. Αἱ δημογεροντίαι αὗται οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ αἱ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ὑπάρχουσαι αἰρεταὶ ἀρχαὶ τῶν χωρίων, συγκείμεναι ἐκ προσώπων, δυναμένων προστατεύειν λυσιτελῶς τὴν ἀγροτικὴν περιουσίαν καὶ τιμωρεῖν τοὺς ζημιουῦντας αὐτήν.

Καὶ δὲν κατακρίνω μὲν ποσῶς τὸν σχηματισμὸν νέας μονάδος, ὑψηλότερον τεθειμένης εἰς τὴν διοικητικὴν κλίμακα, ἀπαντες ὅμως βλέπομεν ὅτι ὁ νόμος ἠμέλησεν, ὡς μὴ ὤφειλε, νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς ἐν ἰσχυρᾷ καταστάσει διατηρήσεως τῶν ἐν τῷ χωρίῳ δημοτικῶν ἀρχῶν, αἵτινες, καίτοι κλάσματα τῆς διοικητικῆς μονάδος καταστᾶσαι σήμερον, δὲν ἐδύναντο ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ τῶν εἰς αὐτὰς ἀνκτεθειμένων χρεῶν ν' ἀπολέσωσιν, ἀνευ βλάβης τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, τὸ ἀνέκαθεν εἰς αὐτὰς ἀποδοθὲν ἐνδιαφερόν.

Οἱ δημογέροντες τῶν χωρίων, ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτῶν καθηκόντων, εἶχον τὸ σοβαρώτερον πάντων, δηλ: τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν διορισμὸν τῶν ἀγροφυλάκων, τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐνεργειῶν τῶν φρουρῶν τούτων τῆς ἀγροτικῆς περιουσίας καὶ τὴν υποχρέωσιν τοῦ παρέχειν αὐτοῖς ἀμέσον συνδρομὴν καὶ υποστήριξιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν τῶν.

Ἄφ' οὗτου οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς χωρίοις ἤρξαντο ν' ἀπαξιῶσι τὴν τοῦ δημογέροντος θέσιν, ὁ ἀγροφύλαξ ἔμεινεν ἐστερημένος τῆς ἀμέσου ἐπιβλέψεως οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ μείζονα λόγον ἀναγκαιούσης αὐτῷ ἀμέσου συνεργείας καὶ ἀρωγῆς ἀνδρῶν ἰσχυρῶν ἐν τῷ χωρίῳ καὶ σεβαστῶν τοῖς κατοικοῖς. Τοῦτο κατέστησε τὸν ἀγροφύλακα ἀνίσχυρον τὰ δὲ ἀποτε-

λέσματα τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ προβληματικὰ καὶ κατὰ συνέπειαν ἐκορύφωσε τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις, ἐκ τούτου δ' αἰζηναὶ εἰς τὰ ἀγροτικὰ κτήματα ὑπερπλεόνασσαν εἰς τρόπον ὥστε ὁ γεωργὸς περιήλθεν εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσην.

Ἐὰν δὲν ἐνισχύσωμεν τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς τῶν χωρίων καὶ δὲν θέσωμεν ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψίν αὐτῶν, ὡς καὶ ἀνέκαθεν διετέλουν, τοὺς ἀγροφύλακας, οὐδὲν θέλομεν κατορθῶσαι, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν ἔτι σὺν τῇ βελτιώσει τῶν δήμων θέλει βελτιωθῆ καὶ ἡ τῶν χωρίων κατάστασις.

Πεῖρα μακρὰ καὶ ὀδυνηρὰ κατέδειξεν ἐναργέστατα ὅτι ὁ πανάρχαιος θεσμὸς τῶν δημογερόντων ἐκάστου χωρίου μὲ τὴν δικαιοδοσίαν, ἣν εἶχεν ἀνεκαθεν ἐπὶ τῶν ἀγροφυλάκων, δὲν δύναται νὰ συγχωρευθῆ εἰς τὴν ἐπὶ μεγάλου συμπλέγματος χωρίων ἐξασκουμένην ἀρμοδιότητα τοῦ δημάρχου, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ σοβαρώτατα ἀποπήματα. Ἴνα ἀποκατασταθῆ λοιπὸν ἡ δέουσα ἀρμονία μεταξὺ τοῦ δήμου καὶ τῶν χωρίων καὶ ἐπικρατήσῃ μεταξὺ αὐτῶν ἡ ἀναγκαία ἐκείνη ἰσορροπία, ἀνευ τῆς ὁποίας ἡ ἀσφάλεια τῆς ἀγροτικῆς περιουσίας ἀποβαίνει ἀνεπίκτος, πρέπει νὰ παραδεχθῆτε, μετὰ σοβρᾶν ἐξέτασιν, τὰ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ σχετικῶς μὲ τὰς εἰδικὰς τῶν χωρίων δημοτικὰς ἀρχὰς ἀναφερόμενα μέτρα.

Οἱ ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι, δηλ. ἡ χωροφυλακὴ, εὐρίσκεται, κύριοι, εἰς τὴν ἐλεεινοτέραν κατάστασιν, ἣν δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Δὲν θέλω νὰ προφέρω ἐνώπιον ὑμῶν τὰς λέξεις ἐκείνας, δι' ὧν δέον νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ ὁμὰς αὕτη ἡ ἐξ ἀνθρώπων συγχειμένη. Ἡ τοιαύτη τῆς χωροφυλακῆς κατάστασις εἶναι ἀγκμφισθητῆτος ἀποτέλεσμα τοῦ ὡς πρὸς τὸν κατάρτισμόν καὶ τὴν ἐν γένει ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς ἐπὶ τετραετίαν ὄλην κρατήσαντος συστήματος, ἄπερ εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸν Νόμον τοῦ Κράτους. Ἡ κατάστασις δὲ τῆς χωροφυλακῆς ἀπέβη ἐλεεινότερα ἀφ' ὅτου τὸ σύστημα τοῦτο μετεβλήθη εἰς Νόμον διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ὅστις ἐγένετο καὶ ἐδημοσιεύθη περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους 1884.

Ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν γένει πᾶσα πηγὴ πλούτου, εὐδαιμονίας καὶ ευημερίας, δὲν δύνανται ν' ἀναπτυχθῶσι πρεπόντως ἐν τόπῳ, ἐνθα δὲν ὑπάρχει δημοσία ἀσφάλεια. Ἡ δημοσία ἀσφάλεια ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν δὲν δύναται νὰ παγιωθῆ, εἰμὴ διὰ φρονίμων μεταρρυθμίσεων

ἐν τῇ χωροφυλακῇ Ἐὰν ἀναλογισθῆτε, ὅτι τὸ σῶμα τοῦτο ἀπορροφᾷ τὸ ἥμισυ τῶν κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίων εἰσοδημάτων τῆς Νήσου, θέλετε βεβιαίως συνκισθανθῆ ὁποῖα θέλει εἰσθαι ἡ εὐθύνη ὑμῶν ἀπέναντι τοῦ τόπου, ἐὰν δὲν σπεύσητε νὰ ἐπιψηφίσητε τὰ πρὸς βελτίωσιν τῆς χωροφυλακῆς προτεινόμενα διὰ τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου μέτρα.

Τὸ νομοσχέδιον, ὅπερ ὑποβάλλω ὑμῖν καὶ δι' οὗ τροποποιεῖται ἐν πολλοῖς ὁ Κανονισμὸς τῆς χωροφυλακῆς, δέον νὰ ἐπισύρῃ τὴν σοβαρωτέραν ὑμῶν προσοχὴν. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου προτίθεται νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ σῶμα τῆς χωροφυλακῆς τροποποιήσεις οὐσιώδεις μὲν, μὴ συνεπαγομένας ὅμως ριζικὰς μεταβολάς, τοῦτο δὲ πράττει ἅτε μὲν σεβόμενος πρᾶγματι, ἅτινα δυστυχῶς ὁ χρόνος εἰς εἰσθὸς μετέβαλεν, ἅτε δὲ διότι φρονῶ ὅτι ριζικωτέρα τοῦ κακοῦ θεραπείᾳ δεῖται μελέτης περισσοτέρας καὶ χρόνου μακροτέρου πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν μέσων, δι' ὧν νὰ δυνηθῶμεν νὰ θεραπεύσωμεν αὐτὸ ἐντελέστερον.

Οὐδὲν ἤττον τὸ μόνον μέσον, ὅπερ δύναται νὰ βελτιώσῃ οὐσιωδῶς καὶ ἀμέσως τὴν κατάστασιν τῆς χωροφυλακῆς καὶ τὸ ὁποῖον συνιστᾷ σήμερον τοῖς πᾶσιν, εἶναι ἡ σταθερὰ καὶ εἰλικρινὴς ἀποχὴ πάντων ἀπὸ συστάσεων καὶ ἀπὸ πάσης ἐξουχίσεως ἐπιρροῆς ὀλεθρίας εἰς τὸ σῶμα, εἰς ὃ τυγχάνει ἐμπειπιστευμένη ἡ φρούρησις τῆς δημοσίαις ἀσφαλείας τοῦ τόπου.

Τοιαύτης οὐσῆς τῆς καταστάσεως τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν εὐεργετικῶν καθιδρυμάτων τοῦ τόπου, ἐξεταστέον τίνας ἔνεκεν οὐδεμία φροντίς ἐλήφθη πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ διατί οἱ τῶν νόμων ἐκτελεστικὴ οὐκ ἔβουλήθησαν ἐφαρμόσαι ἀκριβῶς οὐδ' αὐτοὺς τοὺς ὑπάρχοντας ἀτελεῖς νόμους. Πρὶν ἢ ἐπιληθῶμεν τῆς λύσεως τοῦ ἀπόρου τούτου ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἐν ἰσχύει ἐκλογικὸν σύστημα, τὰς κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διεξαγομένας ἐκλογὰς ὡς καὶ τὰς δεσποζούσας τῶν ἐκλογῶν τούτων περιστάσεις τῆς κρητικῆς κοινωνίας.

Οἱ τὰ τῶν ἐκλογῶν διέποντες Νόμοι εἰσὶν ἀναντιρρήτως πλημμελεῖς. Αἱ ἐκλογαὶ διεξάγονται μετ' ἀσυνήθους πείσματος, τὸ τοιοῦτο δὲ κοινῶς ἀποδίδεται μόνον εἰς τὰς ἐν τῷ τόπῳ ὑπαρχούσας διαιρέσεις. Ἐὰν ὅμως βελιότερον τὸ πρᾶγμα ἐξετάσωμεν, θέλομεν εὑρεῖν, ὅτι αἱ κομματικαὶ διαιρέσεις δὲν εἶναι ἡ

ἀρχική καὶ μόνη αἰτία τῆς τοιαύτης λυπηρᾶς τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκλογικῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ἐὰν ἐν τῷ τόπῳ ὑπάρχωσι διαιρέσεις τοῦτο οὐδένα οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐκπλήξη. Ὅπου ὑπάρχουσιν ἐκλογαί, ἐκεὶ γεννῶνται καὶ ἐκλογικαὶ πάλαι καὶ ὑφίστανται κόμματα, τὰ ὅποια, καὶ ἐν οἷς τόποις δὲν ἔχουσι προγράμματα σαφῶς ὀρισμένα, ἐρίζουσι πρὸς ἄλληλα, διαμφισβητοῦντα ἀπλῶς τὸ δικαίωμα τοῦ διευθύνειν τὰ τοῦ τόπου. Τοῦτό ἐστι νόμιμος ἐξάσκησις δικαιώματος, οὐδεὶς δ' ἤθελε δικαιοῦσθαι νὰ μεμφθῆ τὴν ὑπαρξίν τοιούτων κομμάτων ἐν τῇ κρητικῇ κοινωνίᾳ. ἐὰν ταῦτα δὲν ἐφθάνον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐξάψεως καὶ διαρκοῦς πάλης, ὥστε νὰ παραβλάπτωνται ἐκ τούτου τὰ τιμαλφέστερα τοῦ τόπου συμφέροντα.

Δὲν ἐξεπλόγην, κύριοι, ἰδὼν τὰ ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν ὑπάρχοντα κόμματα. Ὡς καὶ ἄλλοτε δ' ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ εἶπω ὑμῖν, ἐγὼ ἀπέφυγα μὲν μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς ν' ἀναγνωρίσω αὐτὰ ὡς Διοικητῆς τοῦ τόπου, δὲν δύναμαι ὁμως, οὔτε ἐνόησά ποτε ν' ἀρνηθῶ τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν. Ἐπίσης δὲν ἤλπισά ποτε τὴν παντελῆ αὐτῶν ἐξέλειψιν, οὐδ' ἤξίωσα τοιοῦτό τι ἀπὸ τοῦς κομματάρχας, πυχήθην ὁμως ἀείποτε καὶ εὐχομαι νὰ ἴδω τὰς κομματικὰς διαμάχας λαμβανούσας χαρακτῆρα ἠπιωτερον καὶ ἀβλαβέστερον εἰς τὰ καλῶς ἐννοούμενα συμφέροντα τοῦ τόπου, ὀλιγώτερον δ' ἐπηρεάζοντα τὰς ἐκλογὰς καὶ ἥττον ἐπικινδύνους αὐτὰς καθιστώντα.

Περὶ τῶν ἐκλογῶν τοῦ λόγου ὄντος, προστίθεται ὅτι ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τρία ἀλλεπάλληλα ἔτη, θέλομεν ἰδεῖν, ὅτι, πλὴν τῶν κατ' ἔτος ἐνεργουμένων συμπληρωματικῶν ἐκλογῶν τῶν πληρεξουσίων, ἐκτελοῦνται ἀλληλοδιαδόχως καὶ κατὰ μικρὰ χρόνου διαστήματα αἱ ἀκόλουθοι ἐκλογαί: τῶν δημάρχων, δημορχικῶν παρῆδρων καὶ δημοτικῶν συμβούλων, τῶν δημοσικῶν, ἐπαρχιακῶν καὶ τμηματικῶν ἐφόρων, τῶν δημογερόντων τῶν πόλεων καὶ χωρίων, τῶν ἐκλογέων τῶν τμηματικῶν δημογερόντων, τῶν ἐκλογέων τῶν αἰρετῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐκκαρίων, τῶν ἐκλογέων τῶν πρωτοδικῶν, τῶν εἰρηνοδικεικῶν παρῆδρων καὶ τῶν πρωτοδικῶν, τῶν μελῶν τῶ ἐπαρχιακῶν καὶ διοικητικῶν συμβουλιῶν κτλ. κτλ.

Τῶν ἐκλογῶν τούτων αἱ πλεῖστοι οὔτε τοῦ Ὀργανικοῦ νόμου οὔτε τῶν ἄλλων Αὐτοκρ. Φερμανίων ἀποτελέσματα εἰσιν, ἀλλὰ προτόντα τῶν νόμων, οὔτινες ἐνταῦθα συνετάχθησαν καὶ τῶν

ὁποίων οἱ πλείστοι δύνανται νόμου ἔλαβον ἄνευ τῆς συμπράξεως τῆς Αυτόκρατορικῆς Κυβερνήσεως.

Νομίζω, κύριοι, ὅτι παρ' οἰωδῆποτε λαῶ. ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἐκ τῶν εἰς τὴν περιωπὴν τῆς τελειοτέρας ἠθικῆς καὶ δικονομικῆς μορφώσεως ἀνυψωθέντων, τῶν μᾶλλον δηλ. πεπολιτισμένων, σύστημα ἐκλογικὸν οἷον κητῆντησεν ἐπ' ἐσχάτων τὸ ἐν Κρήτῃ, ἤθελε γεννήσει πάθῃ βεβκίως σφιδρότερα τῶν παρ' ἡμῖν ὑπαρχόντων καὶ κόμματα πεισιματωδέσπερον κατ' ἀλλήλων διαμαχόμενα. Χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐὰν τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Κρήτῃ δὲν ἔφερε τὰ ἐσχάτα καὶ ὀλεθριώτερα τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων, τοῦτο ἰφείλεται εἰς τὸν εὐγενῆ τοῦ Κρητικῶ λαοῦ χαρακτῆρα, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ νοημοσύνην καὶ εἰς τὸ ἀναμφιλέκτως νομοταγῆς τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ.

Ἐπῆλθεν ἡ ὥρα τοῦ ἐπιδιῶξει συντόμως τὴν θεραπείαν τῆς καταστάσεως ταύτης. Κατ' ἐμὲ, αἱ ἐκλογαὶ πρέπει ν' ἀποποιηθῶσιν ἐν τῷ μηχανισμῷ αὐτῶν καὶ νὰ ἐκτελῶνται ἂν ἂν πᾶσαν τὴν νῆσον συγχρόνως ἐντὸς ὅσον ἔνεστι βραχυτέρου χρονικοῦ διαστήματος, πρέπει δὲ καὶ ἡ διάρκεια τῶν ἐκλογικῶν περιόδων νὰ παραταθῆ εἰς τρόπον ὥστε νὰ κατευαζήται μὲν ἐκάστοτε ὁ ἐκλογικὸς σάλος, νὰ λησμονῶνται δὲ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενα πάθῃ καὶ μίση.

Ταῦτα προβλέπει τὸ κατατεθὲν ἐκλογικὸν νομοσχέδιον, ὅπερ παρακαλῶ ὑμᾶς, κύριοι, νὰ μελετήσητε μετ' ἐπιστασίας καὶ τοῦ ὁποίου αἱ βᾶσεις συνῆδουσι πρὸς τὰς προεκτεθείσας σκέψεις καὶ τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν τῆς κατευασεως τῶν ἐκλογικῶν ἐρεθισμῶν καὶ τῆς ἐξήμερώσεως τῶν κομματικῶν παθῶν.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ τῶν ἐκλογῶν καὶ τοικύτη, κατ' ἐμὲ, ἡ θεραπεία τοῦ παρκτηρουμένου κακοῦ.

Ἐπανερχόμενος ἤδη εἰς τὸ τεθὲν ζήτημα, λέγω ὅτι ἐνῶ οἱ πάντες θεωροῦσι τὰς ἐν τῷ τόπῳ διαίρεσεις ὡς κυρίαν καὶ πρώτην αἰτίαν τοῦ κακοῦ καὶ δὲν παύουσιν ἐλεεινολογοῦντες τὰ κόμματα, ἐγὼ, ὡς πρώτιστον μέλημα λογισάμενος τὴν ἀνίχνευσιν τῆς ἀληθοῦς τοῦ κακοῦ αἰτίας, ὑπεχρωῶθην ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὰς μὲν διαίρεσεις καὶ τὰ κόμματα αἰτιατὰ νὰ θεωρήσω, τὸ δ' ἀληθὲς αἰτιον ἀλλαχόσε ν' ἀναζητήσω.

Τὸ αἰτιον τοῦτο, ὡς παρακατιῶν θέλομεν ἰδεῖ, οὐδαμῶς σχετίζεται μετὰ προσωπικῶν τινῶν παθῶν καὶ συμπερόντων, ἡ γεν-

νησις τῶν ὁποίων ἀνέρχεται εἰς ἐποχὴν προγενεστέρων τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπιτελεσθεισῶν τελευταίων μεταρρυθμίσεων, ἀνεξάρτητον δ' ὅλως τυγχάνει τοῦ πολυπληθοῦς τῶν ἐκλογῶν καὶ τοῦ ὀλιγοχρονίου τῆς διαρκείας τῆς ὑπηρεσίας τῶν πλείστων ἐκ τῶν αἰρετῶν ἀρχῶν. Αἱ διαίρεσεις, τὰ κόμματα, αἱ τῶν νόμων ἀτέλειαι καὶ ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον μὴ ἀναπλήρωσις αὐτῶν ἐκ μιᾶς καὶ μόνης αἰτίας προέρχονται, ἔστι δ' αὕτη ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ὁρμὴ ἀνδρῶν τινῶν πρὸς τὸ καθέξει τὰς παρὰ τῆ ἐξουσίᾳ ἀνωτέρας θέσεις καὶ διαθέσαι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ λοιπὰ δημόσια ὑπουργήματα.

Ἔργον τέχνης διπλωματικῆς ἤθελεν εἶσθαι βεβχίως τὸ ν' ἀποφύγω πλκτυτέρων ἐπὶ τοιοῦτου θέματος ἀνάπτυξιν. Πιστεύων ὅμως ὅτι αἱ διπλωματικαὶ εὐστροφίαι κακῶς ἐφαρμόζονται εἰς τὴν διοικητικὴν τέχνην καὶ πρεσβεύων ὅτι ὁ τὰ τέκνα τοῦ κολακεύων ἢ μὴ τολμῶν νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ νουθετῇ πᾶτήρ, ἀδικεῖ αὐτὰ, προβαίνω θαρραλέως εἰς τὴν τοῦ ἀκανθώδους τούτου ζητήματος ἐξέτασιν.

Ὡς προεῖπον, πολλοὶ ἀξιάτιμοι Κρήτες, τῶν ὁποίων οὔτε τὰς πεποιεθήσεις κατακρίνω, οὔτε τὰς ἐνεργείας ψέγω, ἠθέλησαν, ἐκ τῶν νέων τοῦτόπου θεσμῶν ὠφελούμενοι, νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κρητικῆς κοινωνίας καὶ νὰ διευθύνωσι τὰ πράγματα τοῦ τόπου.

Αἱ τοιαῦται τάσεις εἰσὶ συμφυεῖς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, εἰσὶ δὲ ὠφέλιμοι ὁσάκις δὲν φθάνουσιν εἰς τὴν ὑπερβολὴν ἐκείνην, ἣτις δίδωσιν αὐταῖς νουσηρὸν καὶ ἐπιβλαβὴ χارκκτῆρα.

Ἴνα τεθῇ τις ὅμως, κύριοι, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν συμπατριωτῶν του καὶ κηρυχθῇ ποδηγέτης τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ ἐγενήθη καὶ ζῆ, δὲν ἀκοῦσι βεβαίως τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια μανθάνωμεν ἐν ταῖς γυμνασίαις καὶ πανεπιστημίαις, ἀπαιτεῖται δὲ καὶ δόσις ἀρετῆς καὶ αὐταπαρνήσεως, δι' ἧς ὀλίγοι τῶν ὁμοίων ἡμῶν ἐπροικοδοτήθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀνευ τῆς ὁποίας οὐδὲν μέγα καὶ καλὸν κατορθοῦται ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Κατὰ πάσον τὰ φῶτα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν ἐπιχειρησάντων ποδηγετῆσαι τὴν κρητικὴν κοινωνίαν ὑπῆρξαν λυσιτελῆ, τοῦτο ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δύναται πᾶς τις νὰ κρίνῃ. Ἐγὼ ἀπέχω πάσης ἐπὶ τούτου μακρηγορίας, θέλων νὰ δώσω καὶ αὐτῆς δεῖγμα τοῦ ἄκρου σεβασμοῦ μου πρὸς πᾶσαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰλικρινῆ τάσιν, καίτοι ἐπιβλαβὴ ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι κατελεγχομένην.

Ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι αἱ τάσεις αὐταὶ ἐγέννησαν τὰ

ἐν τῷ τόπῳ ὑπάρχοντα κόμματα, διαίρεσσαι τὴν κοινωνίαν εἰς δύο ἀντίθετα στρατόπεδα, πεισματωδῶς κατ' ἀλλήλων μυχόμενα.

Ἡ διαίρεσις αὕτη καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πάλῃ ἐλκτῆριον μὲν καὶ σκοπὸν ἔχει τὰ προεκτεθέντα, παρίσταται ὅμως εἰς τὸ δημόσιον καὶ τοὺς ἄρχοντας ὡς διικρωνίκα ἐπὶ πολιτικῶν δῆθεν φρονημάτων. Δοξασίαι πολιτικαὶ καὶ διοικητικαὶ παραδόξοι, μεταρρυθμίσεις οὐδὲν τὸ ἀνάλογον ἔχουσαι πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παραδεδεγμένους κανόνες, προγράμματα εἰς γλῶσσαν ὀλίγον καταληπτὴν τῷ Κρητῷ συντασσόμενα, ἀντιποιήσεις τοῦ μονοπωλίου τῶν πρὸς βελτίωσιν καὶ δὴ καὶ σωτηρίαν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ μέτρων ἰδοῦ αἱ μορφαί, ὑπὸ τὰς ἑποίας αἱ ἐν λόγῳ τάσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρίστανται. Ταῦτα οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐπηρεάσωσιν ἡμᾶς ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ καθήκοντός μας.

Πάντες μὲν εἰ ἐν Κρήτῃ πολιτευόμενοι, ἐξόχως δ' ἡμεῖς, κύριοι, οὐδαμῶθεν κληθέντες ἵνα λύσωμεν πολιτικὰ ζητήματα, οὐτε κἂν ἀρμοδιότητα τὴν ἐλαχίστην ἔχοντες νὰ φροντίσωμεν περὶ τοιοῦτων, μόνην ἔχομεν ἀποστολὴν τὸ μεριμνήσαι εἰλικρινῶς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τοῦ τόπου καὶ ἀποκαταστήσαι αὐτὸν εὐτυχῆ διὰ μέτρων καταλλήλων καὶ προσφόρων πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ὑλικῶν πόρων καὶ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ κεφαλαίων.

Ἡ ἐπιθεώρησις, κύριοι, ἦν ἐποησάμενη τῶν θεσμῶν καὶ τῶν δημοσίων ἐγκαθιδρυμάτων τοῦ τόπου ὑμῶν, καὶ ἡδὴ βραχέων γενομένη ἐπισκόπησις τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτοῦ καὶ τῶν ἀληθῶν αὐτῆς αἰτίων, ἐνεποίησεν ὑμῖν, βεβαίως, ἀλγεῖν ἑντύπων.

Τὸ κατ' ἡμᾶς, ἐθεώρου, ὅτι ἱερὰν καὶ ἀπαρκαίτητον ὑποχρέωσιν εἶχον νὰ πικράνω ὑμᾶς διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐκθέσεως τῆς καταστάσεως, ἦν εὖρον ἐν τῷ τόπῳ, καὶ διὰ τῶν αὐστηρῶν κρίσεων, ἃς ἐπ' αὐτῆς ἐξήνεγκον, διότι ἔχω τὴν πεποιθήσιν, ὅτι μόνον δι' εὐτόλμου καὶ εἰλικρινοῦς ἐκθέσεως τῶν πραγμάτων θὰ γίνῃ μᾶλλον ἐπικισθητὴ ἢ ἀνάγκη συντόνου μερίμνης πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων καὶ φρονῶ ὅτι ἐν σιωπῇ τὰ τοιαῦτα διερχόμενος, ἤθελον ἐλλείψει τοῦ πρὸς τὸ Κράτος καθήκοντός μου, μετέλθει δὲ πρὸς ὑμᾶς καὶ τὸν τόπον πολιτικὴν ἀνειλικρινῆ, ἀναξίαν τοῦ χαρακτήρος καὶ τοῦ παρελθόντος μου, ἀπάδουσαν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀχραιφνῆ πατριωτικὰ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι καὶ ὑμεῖς ἀπάντες ἐμπορεῖσθε.

Ἄλλως τε οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ ὅτι ἡ θέσις, εἰς ἣν περιέστη ὁ τόπος, δὲν ἐπιτρέπει εὐσχήμους τῆς ἀληθείας ἀποκρύψεις.

Δὲν πρόκειται, κύριοι, περὶ κρίσεως οἰκονομικῆς, οὔτε περὶ ἄλλων πρᾶξιων αὐτῇ περιπετειῶν. Ἡ κρήτικὴ πολιτεία ἀπειλεῖται ὑπὸ κρίσεως κοινωνικῆς ἐκ τῶν φοβερωτέρων. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἡ κατάστασις τοῦ τόπου τόσον ἀπελπιστικὴ ὅσον ἠθέλησε ν' ἀπεικονίσῃ αὐτὴν ἐπ' ἐσχάτων δημοσιουργοφικόντι ὄργανον ἐκ τῶν ἐγγυρίων, διατεινόμενον ὅτι ἐξέλιπε παντελῶς ἡ δημοσία ἀσφάλεια καὶ ὅτι φονοὶ καὶ δηώσεις καὶ ἐμπρησμοὶ καὶ κλοπαὶ εἰσὶ τὰ καθημερινὰ ἐγκλήματα, οὐχ ἤττον ὁ τόπος θάινει στερεῶ τῷ ποδὶ πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ ἐὰν δὲν ληφθῶσιν οὐτόνως μέτρα ἥρωικὰ, ὁ κίνδυνος δὲν ἀποσοβεῖται.

Οὐδαμῶς δυνάμενος νὰ θεωρηθῶ, κύριοι, ὑπαίτιος τῆς τούτης καταστάσεως, δὲν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν συγκριτικὴν στατιστικὴν τῶν τὴν τελευταίαν ἐπταετίαν ἀποτελούντων ἐνιαυτῶν ἵν' ἀποδείξω ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς διοικήσεώς μου τὰ ἀδικήματα ἠλαττώθησαν.

Οὐδὲν τέλος προσωπικὸν ἐπίδικῶ, οὐδὲ θέλω νὰ πρᾶσθῆσω τὴν μικρὰν ταύτην ἐλάττωσιν τοῦ κακοῦ ὡς αἴσιον διὰ τὸ μέλλον οἰωνὴν ἢ ὡς ἀρχὴν ἀποσοβήσεως τοῦ κινδύνου. Ἀπ' ἐναντίας λέγω ὑμῖν μετὰ παρρησίας ὅτι ἐὰν δὲν ἀρθῶσιν τὰ αἰτία, οὐδέποτε θέλουσιν ἐκλείπει τὰ αἰτιατὰ καὶ ὅτι θάττον ἢ βραδίον ἢ κοινωνία ὑμῶν θὰ ῥιφθῇ ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς ἀναρχίας.

Πάντες, κύριοι, κραυγάζομεν ὅτι ἡ διαίρεσις εἶναι τὸ κακὸν τοῦ τόπου. Τοῦτο, ὡς ἀπέειξα ἤδη, εἶναι λόγιον κοινὸν καὶ τετριμμένον, τὴν ἐπιφάνειαν μόνον τῶν πραγμάτων ἀμυδρῶς ἀπεικονίζον.

Τὰ αἷτια τῆς διαίρεσεως, δηλ. τὰ ἀληθῆ τοῦ κακοῦ αἷτια, ἐναργῶς κατεδείξα ὑμῖν ἀνωτέρω. Οὔτε τὸ πλημμελὲς τῶν θεσμῶν, κύριοι, δύναται νὰ διορθωθῇ, οὔτε ἐφαρμογὴ τῶν ὑπαρχόντων νόμων ἀκριβῆς νὰ γίνῃ, ἐὰν δὲν προηγηθῇ, ἂν οὐχὶ ἡ ἐξάλειψις, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἡ μετὰ μετριοπαθείας ἐξυπηρετήσις τῶν τάσεων καὶ ἐπιθυμιῶν, ὧν ἀνωτέρω μνησάν ἐποιήσαί μιν.

Μέγας τις νομοδιδάσκαλος εἶπεν ὅτι τῶν *κοινωνιῶν* δὲν προϋσταται οἱ νόμοι ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι. Τὸ λόγιον τοῦτο ἀποδεικνύει, κύριοι, ὅτι οὐδαμῶς πλανῶμαι λέγων ὑμῖν ὅσα εἶπον.

Οἱ νόμοι ὅσον ἀτελεῖς καὶ ἂν ὑποτεθῶσι, δεόν νὰ εἶναι σεβαστοὶ, τοῦτο δ' ἐπιτυγχάνεται μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦ παραδείγματός, ὅπερ οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινωνιῶν λογάδες οφείλουσι νὰ δίδωσι πρὸς τὰ πλήθη.

Παρ' ἡμῖν ἡ γεωργικὴ τάξις τοῦ λαοῦ τυγχάνει νομοταγέστατη, μετὰ βραθείας μου θλίψεως ὅμως παρατηρῶ ὅτι δὲν ἀπαντᾷ τις παντοτε το αὐτὸ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Εὐχομαι ὅπως πάντες μιμηθῶμεν ὡς πρὸς τοῦτο τὸν ὀλιγογράμματον τῆς Κρήτης χωρικὸν ἵνα μὴ αὐτὸς ἀναγκασθῆ νὰ θεωρήσῃ τὰ γράμματα, τὸ ἀγλκὲς τοῦτο κόσμημα τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς ἐφόδιον ἐπιλαχθῆς τῇ κοινωνίᾳ.

Σήμερον ὅτε ἡ κοινωνία σαλευέται, εἶναι ἐπ' ἀναγκῆς ν' ἀπεκδυθῶμεν ἀπαντες ὀριστικῶς καὶ ἀνυπερθέτως τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον, καταδικάζοντες ἀνδρικῶς καὶ θαραλλέως πᾶν τὸ ἐπιδρασάμεν ἐν τῷ παρελθόντι ἐπιβλαβῶς, ἡμεῖς δ' οἱ ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ παρακαθήμενοι, νὰ μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἐκ τῆς συνόδου ταύτης ὁ τόπος ἀνχμένει σοβαρὰν ἐργασίαν, ἀμιγῆ ὅλως ἐπιδεικτικῶν αἰσθημάτων καὶ θεωριῶν, ἡκιστα δυναμένων ν' ἀποσοβήσωσι τὸν ἀπειλοῦντα ἡμᾶς κίνδυνον.

Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἀντὶ νὰ ἐργασθῆ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου καὶ βελτιώσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀτινκ, πολυάριθμα καὶ οὐσιώδη ὄντα, δὲν δύνανται ἀλλ' ἢ νὰ ὦσι γνωστὰ αὐτῇ, πολύτιμον ἀπώλεσε χρόνον προβαίνουσα, δι' οὗς οἶδαμεν λόγους, εἰς ἀπεργίαν, ἐξ ὧν οὐδὲν τὸ καλὸν προέκυψεν, ἢ ἐξαντλουμένη εἰς μικρὰς συζητήσεις, εἰς οὐδὲν πρακτικὸν ὄφελος ἀποληγούσας. Νομίζω, ὅτι καλὸν ἦθελεν εἶσθαι τὴν φορὰν ταύτην ν' ἀποφύγωμεν τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ ἐργασθῶμεν συντόμως καὶ εὐσυνειδότως ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τοῦ τόπου, εἰμὶ δ' εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω, ὅτι τοῦτο καὶ ὁ τόπος ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν καὶ ὅτι τοιαύτην ἔδωκεν ὑμῖν ἐντολήν. Οὕτω πράττοντες καὶ τὴν τοῦ Ὑψίστου εὐμένειαν ἐπὶ τὰ ἔργα ἡμῶν ἐπισύρομεν καὶ τὰς τοῦ Ἄνακτος εὐεργετικὰς πρὸς τὸν τόπον διαθέσεις ἐτι περισσότερον ἐξασφαλίζομεν. Ἰνα δὲ φθάσωμεν εἰς τὸ εὐάρεστον τοῦτο ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον εἰμὶ βέβαιος, ὅτι ἐξ ἴσου ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς ἐπιθυμοῦμεν, ἔν μινον ὑπάρχει μέσον, μία ὁδός, ἡ τῆς νομιμότητος.

Τὴν νομιμότητα, κύριοι, δὲν δυνάμεθα ν' ἀντικαταστήσωμεν διὰ πόθων οἰοιδήποτε καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν οὗτοι. Οἱ πόθοι οὔτε νόμοι εἰσὶν οὔτε βάσιν δικαιοματίων δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν, οὕτω δὲ πῶς θεωρούμενοι σύγχυσις, συγκρούσεις μόνον καὶ συμφορὰς δύνανται νὰ ἐπιφέρωσιν.

Ἡ Γενικὴ τῶν Κρητῶν Συνέλευσις συνέργεται καὶ ἐργάζεται.

δυνάμει Νόμων, καθοριζόντων τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς, ὡς καὶ τὰ χρέη καὶ τὰ δικαιώματά της. Ἐὰν λοιπὸν ἀκριβῶς τηρήσωμεν τὰς διατάξεις τῶν Νόμων, δυνάμει τῶν ὁποίων υφίσταται ἡ Συνέλευσις καὶ δι' ὧν καθορίζεται ἡ ἀρμοδιότης αὐτῆς, ἐὰν περὶ αὐτῶν οὐδὲ χρόνον θέλομεν ἀπολέσει, οὔτε θέλομεν, ἐξερχόμενοι τῶν ὁρίων τῆς νομιμότητος, εὐρεθῆ ἀπέναντι δυσχερειῶν, παραλυσῶν τὰς ἐνεργείας ἡμῶν.

Ἐγὼ ὁμολογῶ, κύριοι, καὶ διακηρύττω, ὅτι οὐδὲν τὸ ἐκνομὸν δύναμαι νὰ πράξω, ἐὰν δέ ποτε τοιοῦτόν τι, ἐν ἀγνοίᾳ θεβραίως, ἐπιγερῶ, παρακαλῶ ἕκαστον ὑμῶν ἰδίᾳ, καὶ ὅλους ἐν γένει, ἵνα μοὶ ὑπομνήσητε τὴν νομιμότητα ὡς ἀμέσως ἀπομακρυνθῶ τῆς πεπλανημένης ὁδοῦ. Τοῦτο δὲ θέλω πράξει καὶ ἐγὼ ὡς πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ὁσάκις, ὡς ἐξ ἀνθρώπων καὶ αὐτὴ συγκεκιμένη καὶ κατὰ συνέπειαν μὴ ἀλάνθαστος οὖσα, ἤθελε, τυχόν, ἐπ' ἀγαθαῖς πάντοτε προθέσεσιν, ἀπομακρυνθῆ τῆς νομιμότητος, οἷα ἀναγέγραπται ἐν τοῖς ἐν ἰσχύει Αὐτοκρατορικοῖς Φερμανίσις καὶ τοῖς διέπουσι τὴν Νῆσον ἄλλοις θεσμοῖς. Θέλω δ' ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν συντονωτέραν προσοχὴν μου, διότι ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ διαβλέπω τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, ἐν ἀπὸ κοινοῦ καὶ μετ' ἄλλων ζῆλον ἐπιδιώκομεν, τῆς προαγωγῆς δηλονότι καὶ τῆς εὐμερείας τοῦ τόπου ὑμῶν.

Μία ἐκ τῶν σοφωτέρων καὶ λυσιτελεστέων διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Γεν. Συνελεύσεως ἐστὶν ἡ ὀρίζουσα τὰς κατατάξεις τῶν καθ' ἕκαστην σύνοδον συζητητέων ζητημάτων. Τὸ 25 ἄρθρον τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ, τὸ περιέχον τὴν διάταξιν ταύτην, δι' ἧς καὶ μόνῃς ἡ Συνέλευσις δύναται νὰ προβῆ μεθοδικῶς καὶ κανονικῶς εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὀρίζει ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 15ον ἐξέλεξιν τῶν ἐκλογῶν καὶ τὴν τακτικὴν συγκρότησιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς συνεδριάσει ὁ Γενικὸς Διοικητὴς διακοινῶς εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν καὶ κατὰ τὴν ἐκείνην τὰ διάφορα σχέδια, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων προτίθεται νὰ ἐπικλησθῆ τὰς διασκέψεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν ἀρχαιμμένην σύνοδον, ὅτι ὅσοι τῶν ἀντιπροσώπων προτίθενται νὰ προσκαλέσωσι συζήτησιν ἐπὶ τινος ἀντικειμένου δέν νὰ καταπέσει διὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης συνεδριάσεως τῆς περὶ τούτου σχεδίου καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνην αὐτῶν τῶν

σχεδίων, ἡ Συνέλευσις ὀνομάζει ἐπιτροπὴν ἐπιφορτισμένην νὰ προσδιορίσῃ τὴν τάξιν, καθ' ἣν θέλει γίνεαι ἡ συζήτησις τῶν προτεινομένων σχεδίων, ἀναλόγως τῆς σχετικῆς αὐτῶν σημασίας καὶ τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥσσον καταπεύγοντος αὐτῶν χαρακτῆρος. Ἡ ἐπιτροπὴ κανονίζει, κατὰ τὸ ἴδιον ἄρθρον, τὴν τάξιν ταύτην ἐν μιᾷ συνεδριάσει, ἡ δὲ ἐκθέσις αὐτῆς ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ Πεντικοῦ Διοικητοῦ. Ἀπαξ δὲ κανονισθεῖσθαι τῆς σειράς τῶν συζητήσεων καὶ καθυποβληθείσθαι τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Συνέλευσιν, οὐδεὶς ἀντιπρόσωπος εἶναι προκλετὸς νὰ προκαλέσῃ συζήτησιν τινὰ ἐπὶ ἀντικειμένων ἄλλων παρατὰ ἐγγεγραμμένα, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξαιρηθῶσιν αἱ περὶ τούτων συζητήσεις κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν τάξιν.

Τῶν διατάξεων τοῦ ἁρθροῦ τούτου πιστὴν, ἀπκρέμιτον καὶ ἀνελλιπῆ ἐφαρμογὴν θέλω μετὰ πρυσυγῆς καὶ αὐστηρότητος ἐπιδιώξει, διότι ἡ μὴ τήρησις αὐτῶν μεγίστων δυστυχημάτων πρόξενος ἐγένετο. Ἀπαξ κατατασσομένων τῶν συζητητέων ζητημάτων καὶ τοῦ προγράμματος αὐτῶν ἀρμοδίως ἐγκρινόμενου καὶ γνωστοῦ γινομένου τοῖς κ. κ. Πληρεξουσίοις ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς συνόδου, δίδεται εὐκαιρία εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν νὰ μελετᾷ ἐν ἀνάσει κατὰ σειράν τὰ πρὸς συζήτησιν ζητήματα, οὕτω δ' ἀποφεύγομεν, ὅσον ἔνεστι, τὰ ἄτοπα ἐκεῖνα, ἅτινα δύνανται νὰ πρεισφρήσωσιν εἰς νομοθετήματα, ἐξ ἀπίνης καὶ ἄνευ προηγουμένης μελέτης εἰς συζήτησιν τιθέμενα καὶ ἐπιψηφίζόμενα. Τὰ χάσματα τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐπιψηφισθέντων νόμων καὶ τὸ πλημμελὲς καὶ δὴ καὶ τὸ ἐν πολλοῖς ἀντιφατικὸν πλείστων ὄσων διατάξεων καὶ ψηφισμάτων, ἰσχὺν νόμου ἐχόντων ἐν τῷ τόπῳ, προῆλθον, ἀνκνιτορήτως, ἐκ τῆς μὴ τηρήσεως τῆς οὐσιώδους ἐκεῖνης διατάξεως τοῦ νόμου.

Τὰ νομοσχέδια, ἅτινα ὑποβάλλω ὑμῖν εἰσὶ τὰ ἐπόμενα: ἐκλογικὸς νόμος, δημοτικὸς νόμος, κανονισμὸς τῆς χωροφυλακῆς, νόμος περὶ ἐξαιρέσεως καὶ ἀποχῆς δικαστῶν καὶ ἄλλων ἀρχῶν, νόμος περὶ εἰσπράξεω τῶν δημοσίων προσόδων, νόμος περὶ ἰδρύσεως ἐν Κρήτῃ γεωργικῆς τραπεζίης, νόμος περὶ σχηματισμοῦ γενικοῦ ταμείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, νόμος περὶ ἰδρύσεως λεπροκομείου καὶ νόμος περὶ ἰδρύσεως κεντρικῆς φυλακῆς.

Ἐνεκα τῆς ἐπείγουσας ἀνάγκης τῆς προλήψεως τοῦ δι-

καιστωσίου, ὅπερ ἀπειλοῦσιν κί συχνάι ἐξικρέσεις τῶν δικαστηρίων, ἀνάγκη νά ἐπιψηφισθῆ κατὰ προτίμησιν τό περι ἐξαιρέσεως καί ἀπόγῆς δικαστῶν καί ἄλλων ἀρχῶν νομοσχέδιον. Ἐπειδή δὲ τό σχέδιον τοῦ δημοτικοῦ νόμου ἐν πολλοῖς ἐπί τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου βασιζέται, θεωρῶ ἐπὶ ἀνάγκης νά συζητηθῆ ὁ τελευταῖος οὗτος πρό τοῦ δημοτικοῦ.

Τά νομοσχέδια ταῦτα, κύριοι, ἠτοίμασα ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ προτιθέμενος νά ἐξυπηρετήσω τὰ ἀληθῆ καί καλῶς ἐννοούμενα συμφέροντα τῆς πατρίδος ὑμῶν, περιέχουσι δὲ ταῦτα ὅλας τὰς μεταρρυθμίσεις, τῶν ὁποίων ὁ τόπος ἔχει κατεπειγόντως ἀνάγκην.

Πλήρη συναίσθησιν ἔχων τοῦ ἀσθενοῦς τῶν νομικῶν γνώσεών μου, ἐφρόντισα δὲ ὅσον οἶόν τε ἐντελεστέρας ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων νά ἐξάξω ὡς ἐπί τό πολὺ ἐξ αὐτῶν τὰ συμπεράσματά, ἅτινα ἐν ἀρῆροις εἰς τὰ διάφορα ταῦτα νομοσχέδια κατέταξα.

Ἐάν ἐτόλμησα νά ὑποβάλλω εἰς τὴν σύσκεψιν ὑμῶν τὰ μνημονευθέντα νομοσχέδια, εἰς τοῦτο οὐδαμῶς ὠρμήθην ἀπὸ δόξηςισοφίας ἢ ἐπιθυμίας ἐπιδείξεως, ἀλλ' ἀπὸ εἰλικρινῆ καί ζωηράν ἐπιθυμίαν καί πρόθεσιν ἀκριφῆ τοῦ μετριάσαι τὰ δεινὰ τοῦ τόπου, ἐνισχυομένην ἀπὸ τὴν πεποιθήσιν τοῦ ὅτι τὸν τόπον τοῦτον ὡς καί τὰ πράγματα αὐτοῦ γινώσκω καί τὰς ἀληθεῖς αὐτοῦ ἀνάγκας ἀπὸ τὰς μὴ τοιαύτας διακρίνειν δύναμαι.

Συζητοῦντες μετὰ πολλῆς τῆς αὐστηρότητος τὰ νομοσχέδια ταῦτα, οὐδόλως θέλετε μὲ λυπήσει. Τοῦναντίον παρακαλῶ ὑμᾶς πάντας νά βασανίσητε αὐτὰ δεόντως, εἰμί δ' ἔτοιμος νά δώσω εἰς πάντα τὸν βουλούμενον ἐξ ὑμῶν πᾶσαν διασάφην ἐπὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καί πᾶσαν ἐξήγησιν ἐπὶ τῶν λόγων, τῶν ὑπαγορευσάντων τὰς ἐν αὐτοῖς ἀναγραφείσας διατάξεις.

Ταῦτα περὶ τῶν νομοσχεδίων.

Ἐν τέλει διακηρύττω, κύριοι, ὅτι, ὅπως καί κατὰ τό παρελθόν ὀλιγομηνον διάστημα τῆς διοικήσεώς μου, οὕτω καί κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μεθ' ὑμῶν συνεργασίας μου ἐν τῷ περιβάλλῳ τούτῳ, θέλω σεβασθῆ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τοὺς Νόμους, ἐπόφρασιν δ' ἀμετάκλητον ἔχω νά καταστήσω αὐτούς, κατὰ καθήκον, σεβαστούς εἰς πάντα. Τοῦτο γνωστόν ποιούμενος ὑμῖν, ἀτεκδέχομαι παρὰ τοῦ Δοτῆρος παντός ἀγαθοῦ τὴν ἐπιτυχίαν καί ῥόδωσιν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν.

Εὐχόμενοι δὲ ὅπως ἐν ταῖς ἐργασίαις ὑμῶν ἐπικρατήσῃ πνευματικὴ δυνάμει καὶ συμπνοίᾳ ἐπ' ἀρχῆθ' τοῦ τόπου, ἐν ἀντιπροσωπεύσει καὶ τῶν ἐκλεγέντων ὑμῶν, καὶ ὅπως ἡ ἐπιθυμία τοῦ καλλιῶ τῆς πατριδὸς ὑμῶν καὶ ζήλῳ ἀκλίβητος πρὸς τὴν εὐμερίαν καὶ προαγωγὴν τοῦ τόπου τούτου, συμφώνως ταῖς πατρικαῖς καὶ εὐεργετικαῖς προθέσει τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῶν, χρησιμεύσωσιν ὡς γνώμων καὶ ὁδηγὸς ἐν τοῖς ἐργοῖς ὑμῶν. Ἐπικλιόμενος δ' ἐπὶ τούτοις τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ὑψὲ χεῖρας ἐκτείνων εἰς τὸν Ὑψίστον ὑπὲρ τῆς ὑγιείας τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Ἄνακτος, οὐ τὰ ἔτη εἴησαν μακρὰ, εὐκλεῆ καὶ πανόλβια.

Ἐν ὀνόματι τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ ΣΟΥΛΤΑΝ-ΑΒΔΟΥΛ-ΧΑΜΗΤ ΧΑΝ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ, κηρύττει τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Γενικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως.

ΝΩΣΙΝ ΧΑΝ

